

Návrh volnočasové aktivity pro žáky SOŠ

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. et Mgr. Lenka Kamanová

Vypracoval:

Pavel Jelínek

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: **Návrh volnočasové aktivity pro žáky SOŠ**

vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně

dne 22. 5. 2017

Za velkou pomoc, ochotu, čas, rady a velkou dávku motivace při zpracování této práce moc děkuji své vedoucí bakalářské práce Mgr. et Mgr. Lence Kamanové.

Zároveň přidávám velké poděkování celé své rodině za podporu během celého studia.

Abstrakt

V bakalářské práci je zpracován návrh volnočasové aktivity pro žáky SOŠ. Primárně bude materiál určen pro vychovatele v domovech mládeže a jejich žáky. Navržená volnočasová aktivita je zaměřena na reenactment napoleonského období.

Cílem teoretické části je definovat základní pojmy prolínajících se v BP. Jmenovitě: volný čas, volnočasové aktivity, domov mládeže a reenactment, především reenactment napoleonských válek v České republice. Popsat a zdůvodnit užitečnost účelného trávení volného času. Metodou teoretické části je analýza, syntéza a komparace odborných tištěných i elektronických zdrojů.

V praktické části je cílem charakterizovat konkrétní domov mládeže, pro který je návrh určen a cílem je ověřit smyslnost a zájem o volnočasovou aktivitu. Cílem je vytvoření návrhu volnočasové aktivity pro žáky SOŠ, kteří jsou ubytováni v domově mládeže. V praktické části je využita metoda studia interních dokumentů konkrétního domova mládeže a studium odborných zdrojů souvisejících s reenactmentem napoleonských válek.

Klíčová slova

Domov mládeže, volný čas, volnočasová aktivita, reenactment.

Abstract

The bachelor thesis deals with a proposal of leisure time activities for secondary school students. Primarily this material is intended for caretakers in dormitories and the students accommodated there. The proposed leisure time activity focuses on the re-enactment of the Napoleonic Era.

The aim of the theoretical part is to determine the fundamental terms that are used in the bachelor thesis. Specifically: leisure time, leisure time activities, dormitory and re-enactment, especially the re-enactment of the Napoleon wars in the Czech Republic. It also describes and justifies the beneficial effects of spending free time purposefully. The methods used in the theoretical parts are analysis, synthesis and comparison of academic materials, both printed and from electronic sources.

In the practical part the main goal is to specify a particular dormitory for which the proposal is determined and verify the meaningfulness and interest in this leisure time activity. The aim is to create a leisure time activity proposal for students of a secondary school who are accommodated in the dormitory. The practical part uses a method of examination of internal documents of this particular dormitory and also a study of sources connected to the re-enactment of the Napoleonic Wars.

Key words

Dormitory, leisure time, leisure time activity, re-enactment.

1 Obsah

1	Obsah	7
2	Úvod	12
3	Cíle bakalářské práce	14
3.1	Cíle teoretické části práce	14
3.2	Cíle praktické části práce	14
4	Materiál a metodika zpracování	15
4.1	Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	15
4.2	Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	15
5	Současný stav řešené problematiky	16
5.1	Domovy mládeže	18
5.1.1	Historie domovů mládeže	19
5.1.2	Poslání a vzdělávací cíle domovů mládeže.....	19
5.1.3	Pracovníci v domovech mládeže	21
5.1.4	Organizace v domově mládeže.....	22
5.1.5	Volnočasové aktivity v domovech mládeže	23
5.2	Volný čas.....	24
5.2.1	Historie volného času	24
5.2.2	Definice volného času	26
5.2.3	Výchova k volnému času	27
5.3	Re-enactment jako volnočasová aktivita	29
5.3.1	Reenactment napoleonských válek.....	30
5.3.2	Aktivní jednotky v České republice.....	30
5.3.3	Vzpomínkové akce reenactmentu v průběhu roku.....	31
5.3.4	Výstrojní doplňky.....	32

6	Praktická část a výsledky práce	34
6.1	Domov mládeže ELDO	34
6.1.1	Vnitřní řád.....	34
6.1.2	Organizace dne v domově.....	35
6.1.3	Studijní obory ubytovaných žáků	36
6.1.4	Současné volnočasové aktivity	36
6.1.5	Příklad dobré praxe.....	37
6.2	Volnočasová aktivita: Reenactment napoleonských válek	37
6.2.1	Anotace aktivity	38
6.2.2	Tematický plán na školní rok 2017/2018.....	39
6.3	Dílčí setkání	43
6.3.1	Úvodní setkání.....	43
6.3.2	Setkání 2	44
6.3.3	Setkání 3	50
6.3.4	Školní výlet - Olomouc - Korunní pevnůstka	54
6.3.5	Školní výlet - Austerlitz 2017	56
7	Diskuze	58
8	Doporučení pro pedagogickou praxi	60
9	Závěr	61
10	Seznam použité literatury	63
A	Návrh letáku k vyvěšení na nástěnku v domově mládeže	67
B	Titulní list předpisu	68
C	Kompletní sada předpisů	69
D	Leták jednotky KVH	70
E	Obrázky výcviku	71

F	Obrázky dobového tábora	73
G	Beseda	74
H	Obrázky návrhů pro výrobu	75
I	Seznam kontaktů na jednotky	78
J	Souhlas rodičů	79
K	Terminologie a výslovnost	80

Seznam obrázků

- Obr. 1 Členové jednotky řadové pěchoty při besedě na letním dětském táboře, který pořádají. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 39
- Obr. 2 Základní postoj řady vojáků se zbraní i beze zbraně. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 47
- Obr. 3 „Repos“ – levá noha zůstává na místě, pravá úkrok dozadu. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 48
- Obr. 4 Voltigeurs francouzské armády, výstrojní doplňky rok 1812 při povelu „Repos“ – pohov. zdroj: www.blackpowdergames.blogspot.cz 48
- Obr. 5 „Garde a vous“ – uniforma vzor 1805 zdroj: www.miniaturasmilitaresalfonscanovas.blogspot.cz 49
- Obr. 6 Jednotka při nástupu v táboře. Francie 2014 zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 50
- Obr. 7 Vyrovnání doleva – „A gauche alignement“. zdroj: www.lathander1987.deviantart.com 52
- Obr. 8 Plakát s programem z roku 2016. zdroj: www.gardeausterlitz.cz 56
- Obr. 9 Návrh letáku k vyvěšení na nástěnku v domově mládeže. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 67
- Obr. 10 Titulní list českého překladu Předpisu týkajícího se výcviku a manévrů pěchoty z 1. srpna 1791 (originál: RÉGLEMENT CONCERNANT L' EXERCICE ET LES MANŒUVRES DE L' INFANTERIE). zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 68
- Obr. 11 Kompletní sada Škola vojáka/ pelotonu/ batalionu. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 69
- Obr. 12 Leták s kontaktem na jednotku věnující se francouzské pěchotě. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 70

-
- Obr. 13** Výcvik – lehké táborové odění. Bílé kalhoty, bílé tričko/košile.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 71
- Obr. 14** Výcvik - vojenské kabáty. Výcvik jednotky 18eme Sokolnice
prosinec 2016. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 71
- Obr. 15** Výcvik se zbraní v uniformě. Zámek Chropyně 2016. zdroj:
Jelínek Pavel, autor práce 72
- Obr. 16** Dobový tábor. Belgie, Waterloo 2015. zdroj: Jelínek Pavel,
autor práce 73
- Obr. 17** Dobový tábor, v pozadí prostor pro výcvik a cvičící jednotky.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 73
- Obr. 18** Beseda pro předškolní děti 2016. zdroj: Wecker Michaela 74
- Obr. 19** Ukázka vzoru pro výrobu imitace pušky. zdroj: [www.rehak-
lov.com](http://www.rehak-
lov.com) 75
- Obr. 20** Závěs na lucernu do tábora. zdroj: www.bonami.cz 75
- Obr. 21** Dobový klíč – šroubovák na pušku. zdroj: Jelínek Pavel, autor
práce 76
- Obr. 22** Výroba čáka vzor 1807. zdroj: Jelínek Pavel, autor práce 77
- Obr. 23** Souhlas rodičů nepnoletých účastníků školního výletu. zdroj:
Jelínek Pavel, autor práce 79

2 Úvod

Čas od času ve svém okolí, nebo z médií slyším, že za zvyšujícím se nárůstem sociálně patologických jevů u mládeže často stojí nuda, tedy neaktivní využití volného času, případně nedostatek vzorů a autorit. Tak to uvádí i Miovský (2010, s. 31-33), který dále rozvádí negativní, až patologické důsledky a případnou prevenci. Naše společnost si uvědomuje, že nestačí řešit následky, ale je potřeba myslet především na prevenci. Mezi prevencí můžeme řadit například snahu o smysluplné nakládání s volným časem mládeže, formou volnočasových aktivit.

V této práci přizpůsobuji volnočasovou aktivitu, které se sám věnuji, žákům SOŠ, kteří jsou ubytovaní v domově mládeže. Práce je zaměřena na aktivitu, které se žádný domov mládeže v předkládaném pojetí v současné době nevěnuje a většina žáků se tak k této netradiční aktivitě nemá možnost dostat a vyzkoušet ji. K danému tématu mne vedlo již zmíněné přesvědčení, že nečinnost, nebo, řekněme „nezdravé“ využití volného času ve většině případů nevede k ničemu dobrému ani prospěšnému, což potvrzuje Miovský (2010, s. 37). V současné době je v rámci domovů mládeže v České republice nabízena široká škála zájmových činností, které mohou žáci využívat. Tady je na místě otázka „Využívají je žáci skutečně?“. A pokud je skutečně využívají, jsou využívány skutečně tak, jak byly zamýšleny? Ne každá volnočasová aktivita je například zárukou prevence proti sociálně patologickým jevům. Působí skutečně preventivně osamoceně stojící kulečnickový stůl na konci chodby domova mládeže? Nebo spíš jen časem stává místem setkání žáků bez momentálního časového využití. To stejné může platit i pro stoly na stolní tenis nebo volně přístupnou posilovnu. Uvedené aktivity bývají jedny z nejvíce rozšířených, které domovy mládeže prezentují jako volnočasové aktivity.

Uvedené možnosti, nabízející se žákům jako možnost využití svého volného času jsou jistě chvályhodné, ale jejich pozitivní přínos bude pravděpodobně kolísat dle míry vedení a stupně začlenění do trvalé organizované „zábavy“. Dle mého úsudku bude taková aktivita smysluplnější, když bude organizovaná, podpořená některým z vychovatelů a v nejlepším případě vyvrcholí například občasným turnajem. Z uvedených důvodů jsem se zaměřil na organizovanou aktivitu, při níž je nutné vedení člověkem s kladným vztahem nejen k dětem všeobecně, ale v ideálním případě i k tématu, jemuž se tato aktivita věnuje. Přitom není bezpodmínečně nutné, aby se aktivitě věnoval již v minulosti. Hlavním cílem je vytvoření tematického plánu volnočasové aktivity pro žáky SOŠ a návrh konkrétních aktivit, které jsou součástí te-

matického plánu. Dílčím cílem je charakterizovat konkrétní domov mládeže, pro který je návrh primárně určen. Návrh aktivit slouží k vytvoření a vedení volnočasové aktivity v domově mládeže. Aktivity jsou vytvořeny tak, aby případnou pomoc vedoucímu aktivit, který nemá dosavadní zkušenost s tematikou, poskytly kluby vojenské historie, které budou nápomocny od prvního setkání. Tyto spolky rády podají pomocnou ruku při realizaci aktivity z důvodu možného náboru nových členů do svých vlastních řad v blízké budoucnosti.

První část bakalářské práce se věnuje teoretickému vymezení problematiky domovů mládeže, volného času a výchovy ve volném čase a v poslední řadě pak re-enactmentu napoleonských válek. V praktické části je charakterizován konkrétní domov mládeže, pro které je navržen tematický plán volnočasové aktivity a konkrétní návrhy aktivit, které jsou také součástí praktické části práce.

3 Cíle bakalářské práce

Cílem je vytvoření tematického plánu volnočasové aktivity pro žáky SOŠ a návrh konkrétních aktivit, které jsou součástí tematického plánu. Dílčím cílem je charakterizovat konkrétní domov mládeže, pro který je návrh primárně určen.

Navržená volnočasová aktivita je zaměřena na reenactment napoleonského období a bližší seznámení tohoto období žákům.

3.1 Cíle teoretické části práce

Cílem v teoretické části je především definovat základní pojmy, které se prolínají celou bakalářskou prací. Jmenovitě to jsou volný čas, volnočasové aktivity, domovy mládeže a také popis reenactmentu v České republice, zejména reenactmentu věnujícímu se napoleonskému období. Charakterizována je také výchova ve volném čase.

3.2 Cíle praktické části práce

Hlavním cílem je vytvoření tematického plánu volnočasové aktivity pro žáky SOŠ a návrh konkrétních aktivit, které jsou součástí tematického plánu. Dílčím cílem je charakterizovat konkrétní domov mládeže, pro který je návrh primárně určen.

V praktické části je cílem charakterizovat konkrétní domov mládeže, pro který je návrh určen a cílem je ověřit smyslnost a zájem o volnočasovou aktivitu. Cílem je vytvoření návrhu volnočasové aktivity pro žáky SOŠ, kteří jsou ubytováni v domově mládeže.

4 Materiál a metodika zpracování

4.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Metodou teoretické části je analýza, syntéza a komparace odborných tištěných i elektronických zdrojů. Materiálem pro zpracování teoretické části byla především česká odborná literatura se zaměřením na vychovatelství, pedagogiku, pedagogiku volného času. Dále byla použita Sbírka zákonů, jmenovitě Vyhláška o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních č. 108/2005 Sb.

4.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Pro tvorbu praktické části byla využita interní dokumentace daného domova mládeže, dále bylo využito dobových vojenských předpisů, zejména „Manuál pěchoty“ z roku 1791 a odborných zkušeností, které mám s realizací podobných aktivit. Byla využita metoda analýzy, syntézy a komparace odborných zdrojů.

5 Současný stav řešené problematiky

Mladí lidé, v tomto případě žáci končící docházku na základní školu, často ještě nemají ucelenou představu o životě a zároveň jsou na prahu další velké životní etapy. Části z nich navíc nastává období, ve kterém hraje velkou roli osamostatnění se a změna dosavadního způsobu života. Doposud byli žáky základních škol, přičemž žili u rodičů, kteří na ně každodenně dohlíželi, pomáhali jim a mnohdy se o ně starali. Navštěvovali základní školu poblíž svého bydliště, nebo školy v běžné každodenní dojezdové vzdálenosti. Po ukončení docházky do základní školy se najednou musí během velmi krátké doby, přes prázdniny přeorientovat nejen na nové prostředí, novou školu, učitele, náročnější učivo, spolužáky, a někteří navíc také na nový domov. Řada žáků začne navštěvovat školu v jiném městě, kam nemohou každodenně dojíždět od rodičů. Tady se někteří potýkají s novým fenoménem, volným časem, jeho organizací a jeho vyplněním. Podle Knotové (2014, s. 184) tato situace představuje množství úskalí pro všechny žáky v novém prostředí, zvláště pak pro žáky, kteří nebyli zvyklí na samostatnou organizaci svého volného času, na žáky ze sociálně slabších rodin, nebo pro žáky potřebující individuální přístup.

Vyplnit volný čas mohou různými způsoby, využitím nabízených aktivit přímo v domově mládeže, kde jsou ubytováni. Další možností je pokračování v zájmovém kroužku stejného zaměření, kterému se věnovali již dříve ve svém bydlišti. Podle vyjádření vedoucího domova mládeže Eldo v Brně, Mgr. Milana Knechta to často bývají sportovní oddíly např. fotbal, nebo lední hokej. Žák z malého vzdáleného města tak dostane možnost provozovat svoji zálibu často na vyšší úrovni, než tomu bylo dříve. „...bývá ale otázkou, jak dlouho se na takové úrovni udrží – než ho pro jeho nižší výkonost ostatní z kroužku odradí od další docházky.“ dodává Knecht. Další možností je pro část žáků, kteří se žádných aktivit neúčastní, svůj volný čas prostě jen přečkat. Přečkat lenošením na pokoji, bezcílným sledováním televize nebo internetu, v horším případě se dostat do skupiny, party lidí, kteří záměrně nemají žádný koníček nebo zájem a nudí se.

V současné době je situace v jednotlivých domovech mládeže individuální. Domovy mládeže byly zřizovány primárně pro jednu školu, které pak byly součástí. Zde se setkávali ubytovaní žáci pouze z jedné školy a stejného zaměření. Žáci se znali ze třídy, měli společnou výuku, učivo i domácí úkoly. Z ekonomických důvodů jsou nyní některé domovy otevřené pro více škol. Důvodem bývá úbytek zájemců z řad žáků. V České republice je velmi široká nabídka studijních oborů a rodiče žáků dávají

z ekonomického hlediska přednost studijnímu oboru, na který jejich dítě má přímou dostupnost v blízkosti svého bydliště. Především z důvodu, aby nemuseli využívat žádné ubytovací zařízení a nevznikaly tím další finanční nároky na studium. Případně aby byly jejich děti v blízkosti rodiny. Domovy mládeže se tak musí snažit o naplnění ubytovací kapacity z řad žáků navštěvujících jiné školy. Lákadlem pak může být i větší možnost volnočasového vyžití pro ubytované.

„Domov poskytuje žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol ubytování, výchovně vzdělávací činnost navazující na výchovně vzdělávací činnost středních škol a vyšších odborných škol a zajišťuje těmto žákům a studentům školní stravování. Domov vede žáky a studenty k plnohodnotnému využívání volného času formou zájmových činností“ (108/2005 Sb.)

Vyhláška 108/2005 Sb. O školských výchovných a ubytovacích zařízeních ze dne 22. února 2005 v části první, v odstavci 2 konstatuje jako jeden z účelů domova jeho vedení k plnohodnotnému využívání volného času ve formě zájmových činností, které pořádá, pomáhá organizovat, nebo ve svých prostorách umožňuje uskutečňovat. Jinými slovy to znamená, že domovy mládeže nabízejí různé kroužky a formy vyžití, ale jaké druhy, to záleží především na vychovatelích a ostatních zaměstnancích dané instituce. Nabídka volnočasových aktivit v domovech mládeže se liší na základě aktuálních možností daného zařízení. Nejen materiálního zajištění, ale především dle zájmů a schopností personálu. Vyhláška 108/2005 Sb. O školských výchovných a ubytovacích zařízeních striktně nepřikazuje konkrétní volnočasové aktivity, ani neurčuje jejich počet či zaměření. Počet aktivně provozovaných aktivit tedy nezávisí na počtu ubytovaných žáků, ani na počtu zaměstnanců zařízení. Nejdůležitějším ukazatelem pro provozování aktivity vždy zůstane zájem žáků.

Rozdílná situace panuje na domovech mládeže, které soustřeďují žáky různých škol, tedy různých zájmových zaměření a jiná situace může nastat v domově, kde jsou žáci pouze jedné školy, ideálně jednotného zaměření. V takovém případě můžeme očekávat mezi žáky zájem podobného zaměření, kterému se mohou věnovat i ve svém volném čase. Příkladem může být domov mládeže ubytovávající žáky sportovně zaměřené školy, uměleckých škol, nebo domov mládeže pro školu se zaměřením oborů na historii, tradiční řemesla apod.

5.1 Domovy mládeže

Při ukončení povinné školní docházky do základní školy nastává období výběru školského zařízení pro další pokračování vzdělávání. Při výběru budoucího školského zařízení podle Pávkové (2014, s. 41) hraje jednu z významných rolí také dostupnost vybrané školy. V případě výběru vzdálenějšího školního zařízení, kam není možné z důvodu vzdálenosti denně dojíždět, je potřeba žáka ubytovat v jeho blízkosti. Nejčastější možností je ubytování v domově mládeže, zřízeného vybranou školou jak uvádí Pávková (2014, s. 42) a zároveň domovy mládeže definuje jako školská zařízení, která mají za úkol zajišťovat kromě výchovně pedagogické činnosti zejména ubytování a stravování žákům po dobu jejich studií. Domov mládeže můžeme všeobecně definovat jako „školské ubytovací i výchovné zařízení pro středoškolskou mládež, která se vzdělává na středních školách mimo místo svého bydliště s určitým režimem“ (Kolář, 2012, s. 34).

Základními dokumenty, podle kterých se řídí a upravuje provoz a organizace v domově mládeže jsou Vyhláška 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. Tyto vyhlášky vychází ze Zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Domov mládeže, jak uvádí Vyhláška 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních (2005, §2) je školské zařízení, které poskytuje ubytování, stravování a výchovně vzdělávací činnost, úzce navazující na výuku střední nebo vyšší odborné školy, pro kterou svoje služby poskytuje. Podle Bendla (2015, s. 137) je významnou úlohou výchovy v domovech mládeže vedení k racionálnímu a plnohodnotnému využívání volného času. Dále také Bendl uvádí, že domov mládeže poskytuje prostory pro spontánní aktivity ubytovaných. Funkce domovů mládeže bývá často zužována především na poskytování ubytovacích a stravovacích služeb, ale jejich vzdělávacím cílům bývá věnována až druhotná pozornost. Přitom především v těchto zařízeních tráví tato různými vlivy ohrožovaná věková skupina nejvíce volného času. Právě tady jsou vhodné podmínky pro výchovu osobnosti a socializaci žáků. Jak uvádí Průcha, Walterová, Mareš (in Čapek, 2010, s. 133) spolu se školou se stává významným místem socializace žáků, které žáky připravuje pro život osobní, profesní i občanský. Obsah vzdělávací i výchovné činnosti v domově mládeže volně navazuje na obsah vzdělávací práce střední školy. Domovy mohou být součástí střední školy nebo mohou fungovat samostatně a nabízet své služby žákům více škol.

5.1.1 Historie domovů mládeže

Historicky prvními ubytovacími zařízeními pro žáky na našem území byly kláštery, které jak uvádí Křížek (2014, s. 13) byly již od 11. století místy vzdělanosti a pohostinnosti. Ty poskytovaly ubytování vlastním i cizím chovancům. Následně tuto činnost začínaly poskytovat charity nebo dobročinné spolky. V obcích začaly vznikat pro děti školou povinné, jejichž rodiče si nemohly dovolit financovat studia, nebo ubytování svých dětí tzv. útulky pro chudou školní mládež. *“První útulek vznikl v roce 1885 v Praze na Vyšehradě. Hlavním cílem útulků bylo zaměstnat děti tak, aby se nemohly věnovat nevhodným, škodlivým činnostem”*(Bendl, 2015, s. 136). Je vidět, že už tehdy byl jedním z důležitých cílů útulků prevence. Dále podle Bendla (tamtéž) tyto útulky byly vlastně historickými předchůdci dnešních školních družin a následně také domovů mládeže, které známe ze současnosti. Od svého vzniku plnily především sociální funkci a důraz byl kladen zejména na výchovu ke zdraví, tělocvik, pobyt venku, společné hry, rukodělné práce, poznávání regionu a nezapomínalo se také na přípravu do jednotlivých vyučovacích předmětů. Pro dívky byl vymezený čas navíc i pro rodinnou výchovu.

5.1.2 Poslání a vzdělávací cíle domovů mládeže

Veškeré cíle vzdělávání domova mládeže (dále jen „domov“) vycházejí z cílů, které stanovuje zákon č. 561/2004 Sb. V § 2, ve znění pozdějších předpisů. Mezi nejdůležitější zákon řadí cíle vzdělávací, sociální, preventivní a zdravotní. Podrobněji cíle domovů vymezuje Návrh koncepce domovů mládeže vydaný Asociací domovů mládeže a internátů ČR (2017) :

Sociální cíle – částečně dotované ubytování a stravování. Umožňují tak v rámci rovných příležitostí všem žákům navštěvovat školu dle jejich přání, požadavků, zájmů a schopností nejen ze spádové oblasti dané školy, ale otevírá možnost návštěvy všem zájemcům i ze vzdálených lokalit. Součástí každodenního pobytu v domově je také nezanedbatelný rozvoj schopnosti komunikace mezi vrstevníky i mezigenerační komunikace s vychovateli, samostatnosti žáků, začlenění se do kolektivu, rozvoj sociálních kompetencí a přejímání pravidel společenského chování.

Preventivní cíle – systém aplikovaný v domovech by měl být sestaven tak, aby přispíval k co nemenšímu výskytu jevů rizikového chování, případně výskytu sociálně patologických jevů. K tomu domovy mohou použít formu přednášky, besedy, debaty na zvolené téma, nebo prostřednictvím aktivity zaměstnávající žáky v jejich jinak nevyužitém volném čase. *„Hlavní pozitivní roli domovů mládeže a středisek vol-*

ného času lze spatřovat v nasměrování mladých lidí k pozitivní závislosti na zájmovém vzdělávání, at' už v jakékoli podobě" (Bezděk, 2012, s. 18). K tomu by měl přispívat osobní přístup proškolených vychovatelů, jejich odbornost, zkušenosti, autorita a v neposlední řadě také díky různorodým možnostem osobního vyžití a důkladnému naplánování organizovaných činností v osobním volnu žáků. Podle Bezděka (2012, s. 19) je prevence proti sociálněpatologickým jevům u žáků ovlivňována především nasměrováním na aktivní trávení volného času a rozvíjení vlastní osobnosti proti závislostem (drogovým, alkoholovým, hráčským), dále také proti kriminalitě a delikvenci, šikaně, xenofobii nebo rasismu. Jedním z důležitých okamžiků je potřeba dát mládeži vzor, význam aktivity a pocit sounáležitosti se skupinou věnující se aktivitě. Podobný názor zastává Pávková (2014, s. 42), která představuje vedení k racionálnímu a plnohodnotnému využívání volného času jako velmi významnou součást výchovného působení v domovech na žáky.

Zdravotní cíle – hygienické návyky, zdravý životní styl, zdravá výživa, odpočinek, relaxace. Aktivity pokud je to možné je vhodné situovat ven mimo budovu, do volné přírody. Podněcovat a zároveň nabízet dostatek vydatného pohybu v přírodě na čerstvém vzduchu. *„Pohyb v přírodě, na čerstvém vzduchu, v zeleni má blahodárné účinky pro člověka. Příroda prokazatelně zlepšuje náladu a posiluje pocit radosti. Díky kontaktu s přírodou se rozšiřuje nejen naše kreativní vnímání, tvořivé a vyjadřovací schopnosti, zároveň tak dochází k zlepšení sociálních kompetencí, duševních schopností, k odbourání agresivity a frustrace“* (Oftring, 2014, s. 6). Jako ideální se z tohoto pohledu může jevit volnočasová aktivita s „omezeným“, nebo žádným dotekem s civilizací v podobě internetu nebo televize. Zdravotní cíle představují i zájem celé společnosti nejen u nás, ale i ve světě, která podle Pleškové (2007, s. 91) by si měla být vědoma důležitosti vedení mládeže ke správnému hospodaření se svým volným časem právě z důvodu jeho spjatosti se zdravým životním stylem.

Vzdělávací cíle – volně navazující na ŠVP příslušné školy a to například formou organizované, dobrovolné zájmové činnosti, které se tady stává výrazným prvkem neformálního vzdělávání žáků. Dále také domov musí nabízet dostatečné podmínky pro individuální přípravu každého žáka na vyučování. A to nejen co se týká prostoroového zázemí, jakými je studovna, knihovna. *„Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností se děti motivují k společensky žádoucímu využívání volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností i návyků a tím k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání“* (Pávková, 2002, s. 40).

Poslání domovů mládeže je zaměřeno primárně na výchovu žáků v době mimo vyučování a prioritně se orientuje na neformální vzdělávání, přípravu na vyu-

čování, sebevzdělávání a případnou pomoc při zvládnání osobních problémů. Domovy mají za úkol rozvíjet u žáků kompetence k učení a schopnosti samostatného sebevzdělávání žáků v osobním volnu na pokojích, případně ve studovně. Kompetence osamostatnění se, kompetence ke vzájemné komunikaci, k správnému trávení volného času a také k odpovědnosti.

5.1.3 Pracovníci v domovech mládeže

K tomu aby domov byl schopen naplňovat své poslání je nezbytně nutné, aby byl jasně vymezený řád fungování, jasná organizace a dostatečně erudovaný personál. O žáky, ubytované v domově se stará pověřený pracovník – vychovatel. Národní soustava povolání (dále jen NSP) vymezuje zejména pracovní podmínky, pracovní činnosti, kvalifikační požadavky a kompetence pro vykonávání profese vychovatele. „*Vychovatelem je ten, kdo nahlíží smysl svého života a souvislosti s rozvíjením životního smyslu a osobnosti druhých lidí*“ (Strouhal, 2006, s. 171).

Podle NSP profese vychovatele zahrnuje výchovu a péči o svěřené žáky. Náplní práce je především individuální organizace režimu dne na základě vnitřního řádu domova, provádí průběžnou kontrolu a jeho dodržování. Dále organizuje za vědomí vedení činnost dětí v jejich volném čase. Průběžně se snaží rozvíjet vloh a kompetence svých svěřenců prostřednictvím různých činností, například organizováním a vedením volnočasových aktivit. Jak uvádí Nelešovská (2005, s. 16), dobrý vychovatel musí být především výborným organizátorem a pro práci s dětmi musí mít svoji vnitřní motivaci. Jak praví lidové přísloví „*Kdo chce zapalovat, musí sám hořet*“.

Souhlasím s Pelánkovým (2008, s. 39) názorem, že dobrý vychovatel musí mít motivaci pro společnou práci výrazně silnější než samotní žáci. A to zejména zpočátku nově se rozvíjející aktivity. Mezi zásadní důvody k samotné motivaci práce s dětmi při organizování jejich volného času Pelánek (2008, s. 40) dále uvádí například touhu po smysluplné práci a užitečné činnosti, zájem o účastníky a jejich rozvoj. Vychovatel, přeneseně i celý domov tak zastupuje vlastní rodinu a pomáhá každému svému svěřenci ve školních i mimoškolních záležitostech. Vychovatel nikdy nenahradí vlastní rodinu žáka, ale stejně jak uvádí Bendl (2015, s. 257) si myslím, že díky množství času, které stráví vychovatel ve skupině žáků, má vychovatel možnost pozorovat přirozené chování a odkrýt řadu charakteristik a potřeb dítěte. Díky tomu by měl vychovatel spolupracovat s třídními učiteli a zároveň i rodiči svěřených žáků. Bendl (2015, s. 138) také upozorňuje na to, že vychovatel

dohlíží na studijní výsledky žáků ze skupiny, snaží se jim pomoci dle svých vědomostí, možností, dovedností a časových možností, ale není povinen žáky doučovat.

Uchazeč o profesi vychovatele musí splňovat podmínky podle §16 Zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, který uvádí požadované vzdělání umožňující výkon profese. Po splnění zákonem požadovaných předpokladů je potřeba klást důraz na další schopnosti a předpoklady, bez kterých není možné tuto profesi vzhledem k její specifičnosti vykonávat. Je nutné, aby byl schopný samostatného vedení skupiny žáků, připravoval jim nabídku vyžití ve volném čase, kterou případně také zaštití, nebo třeba odborně pomohl žákům při přípravě na vyučování. *„Výčet předpokládaných vlastností, anebo cíleně ovlivňovaných atributů opatření ve volném čase, však naráží na problém s profesionalizací, na zvláštnosti postoje k dobrovolně prováděným aktivitám.“* (Vážanský, 2001, s. 104).

5.1.4 Organizace v domově mládeže

Domovy do jisté míry zastupují rodinu žáka, s rodinou musí spolupracovat a v případě problému za žáka domov zodpovídá. Organizace v domově se řídí Vyhláškou č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních (2005, § 3- 4), která mimo jiné určuje i způsob rozdělení žáků do skupin a jejich maximální počty ve skupině. Na základě této vyhlášky jsou žáci rozděleni do výchovných skupin, které tvoří základní výchovně-vzdělávací jednotky. Počet žáků ve skupině upravuje vyhláška na 20 – 30 dle personálního obsazení domova. Výchovné skupiny jsou sestavovány ředitelem domova ve spolupráci s vychovatelem dle pohlaví, ubytování na pokojích, věku, školy, případně studijního oboru. Za výchovu, vzdělávání i za samotné žáky odpovídá školený vychovatel, který za žáka odpovídá v době stanovené vnitřním řádem. Vychovatel s vědomím vedení realizuje v době volna žáků volnočasové aktivity pro žáky nejen ze své skupiny, ale napříč všemi skupinami. Volnočasová aktivita musí být předem schválena ředitelem školy a musí s ní být seznámeni ostatní vychovatelé žáků z jiných skupin, kteří tuto aktivitu navštěvují. Vychovatelé navíc zajišťují stálou noční službu v domově.

Každý domov má jasně danou strukturu a platí zde vnitřní řád, se kterým se musí při nástupu každý ubytovaný žák včetně zákonného zástupce seznámit. Vnitřní řád představuje soupis podmínek pro ubytování a stravování žáků. Jsou zde jasně formulované práva a povinnosti, které žák musí přijmout a dodržovat je. Nesmí zde chybět denní řád, ve kterém je časový rozpis činností. V závěru je vždy uvedený postup řešení výchovných problémů a přestupků proti vnitřnímu řádu.

V domově jsou plně vybavené pokoje, místnosti pro sportovní vyžití, studovny, klubovny, prostory pro volnočasové aktivity a zájmovou činnost žáků. Běžný den na domově pak vypadá následovně: po ranním budíčku, který je u každého individuální, dle jeho denních školních povinností následuje osobní hygiena, snídaně a odchod do školy, případně školní pracoviště. Po návratu ze školy se každý žák musí přihlásit u svého vychovatele, se kterým má vypracovaný individuální týdenní program obsahující prostor pro učení, zájmové činnosti v domově i mimo něj a odpočinek. Vychovatel vždy musí být vždy žákem informován, kde se žák z jeho skupiny pohybuje, nebo jaké činnosti se věnuje. Pokud žák navštěvuje zájmovou činnost a tráví tak volný čas mimo zařízení domova, musí k tomu v případě nezletilosti dát písemný souhlas zákonný zástupce žáka.

5.1.5 Volnočasové aktivity v domovech mládeže

Naše společnost si plně uvědomuje nezastupitelné místo volnočasových aktivit při výchově jedince. Dokládá to například Bezděk (2012, s. 19), který uvádí, že jakákoliv forma volnočasové aktivity podstatnou měrou přispívá k osobnostnímu rozvoji mladého člověka. Realizace vlastních volnočasových aktivit v domově se odvíjí od možností konkrétního zařízení. Domovy před realizací aktivity musí nejdříve zvážit svoje vlastní možnosti personální a materiální. Vyhláška č. 108/2005 Sb. o školských a ubytovacích zařízeních (2005, §2) jasně uvádí, že domov poskytuje výchovně vzdělávací činnost a aktivity navazující na výchovně vzdělávací činnost škol navštěvovaných ubytovanými žáky. Bylo by tedy žádoucí i aktivity provozované v domově vhodně směřovat tak, aby volně a nenuceně navazovaly na témata probíraná ve škole. Ideálním příkladem může být žák oboru tesař, který i ve volnočasové aktivitě může pracovat se dřevem, zámečnick s kovy atd.

Podle Zákona č.563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (2004, §22) se pracovní doba vychovatele skládá z přímé pedagogické činnosti a z práce související s přímou pedagogickou činností. Rozdíl v praxi nastává mezi velkými a malými domovy. U velkého počet vychovatelů nabízí možnosti při vzájemném zastupování a plnění pracovních povinností větší flexibilitu než u malého, kde je minimum vychovatelů.

Zaměstnanci, kteří vedou aktivity, jsou pracovní smlouvou „zatíženi“ počtem odpracovaných hodin dle pracovního úvazku. Počet vychovatelů v domově vychází z počtu ubytovaných žáků. To může být důvod, kdy v případě kapacitně malého domova nastane situace, že zaměstnaní vychovatelé svojí běžnou pracovní činností vyčerpají hodiny dle pracovní smlouvy. Na další hodiny pravidelně trávené realizací

volnočasové aktivity jim času zbývá minimum. Pak mohou přijít na řadu pouze krátkodobé volnočasové aktivity v podobě přípravy a realizace jednorázových akcí, hrazené pouze z finančně omezených prostředků. Mohou to být například hudební vystoupení žáků, jarmark, Slavnosti chřestu, Dýňobraní aj. Další překážku pro pořádání volnočasových aktivit může představovat ekonomická situace domova. A to nejen při odměňování samotných vychovatelů za odvedenou činnost, ale i v případě materiálních a finančních prostředků, které domov může uvolnit pro provoz aktivit. Domovy se z toho důvodu při realizaci volnočasových aktivit snaží primárně využívat svoje vlastní zařízení, tělocvičny, posilovny případně stoly na stolní tenis.

Z tohoto pohledu může být jistým východiskem například prodej produktů zhotovených ve volnočasové aktivitě.

Domov má tedy povinnost zřizovat aktivity, je povinný pro aktivity připravit podmínky, rozhodujícím činitelem pro realizaci volnočasové aktivity ale bude samotný zájem žáků. K tomu je zapotřebí především dostatečné motivace mezi žáky. Význam motivace je v případě nově začínajících, ještě v domově neprovozovaných aktivit zásadní. To na práci vychovatele/vedoucího aktivity klade zvýšené nároky, podle Pávkové (2014, s. 24) je umění správné motivace základním kamenem práce vychovatele, který však činí jeho práci velmi náročnou. A dodává logické následky malé nebo špatné motivace, díky které se žáci aktivity prostě účastnit nebudou.

5.2 Volný čas

5.2.1 Historie volného času

Volný čas je v dnešní době součástí života každého z nás, často je to třeba jen uvědoměním si jeho nedostatku. Bylo to ale tak vždy? Dnes to může být ukazatel spokojeného, klidného, případně zajištěného života, v minulosti to bylo spíš synonymem pro zahálení, v negativním smyslu.

Od středověku byla často širokou veřejností zahálka spojovaná s potulkou a žebráctvím, ve většině případů byla dokonce pod nesmlouvavým, často obávaným vlivem církve označovaná za hřích. „*Zahálka svádí člověka ke hříšným myšlenkám*“ (Verdon, 2003, s. 67). Myšlenka stará po staletí, ale platná stále, jak na toto téma píše Čapek (2015, s. 243), nuda je častá u mládeže stále a často nevede k ničemu prospěšnému ani pro žáka, ani pro okolí. Jediná, tehdy uváděná a společností přijímaná správná cesta vedla ke spasení a k bohu pouze prostřednictvím vykonávané práce. Samozřejmě především díky odvodů z ní právě církvi a vrchnosti. To podle

Verdona (2003, s. 11) platilo pro dospělé i pro děti, rozdíly však byly mezi prostým lidem a aristokracií. Prostý lid byl zatížen nevolnictvím, které spočívalo v povinnosti odvádět desátky církvi a robotou na panských statcích patřících vrchnosti. Děti z toho důvodu musely často zastupovat rodiče v domácích pracích, případně v práci na vlastní zemědělské půdě. Tedy museli pomáhat zaměstnaným rodičům při zajišťování obživy pro rodinu nebo starost o mladší sourozence. Na našem území, byla školní docházka ustanovena za vlády Marie Terezie od 6. prosince 1774. „Návštěva škol však kvůli využívání dětské práce nebyla veliká, školy byly placené a navíc pracující žáci od devíti do dvanácti let byli od školní docházky často osvobozeni“ (Učitelské noviny 33/2010). V tehdejší Rakousko-Uhersku bylo zrušeno poddanství až v září 1848. Do té doby výraz „volný čas“ měl zcela jiný rozměr, než jak ho vnímáme nyní. Z důvodu velmi nízké odměny za odvedenou práci stále nebylo nakládání s časem závislé na svobodné vůli jednotlivců. Až na přelomu 19. a 20. století začínají pomalu vznikat odborové organizace, kterým se částečně daří prosazovat zájmy pracujících a mimo to se také rozrůstá střední vrstva. Zejména zkrácení pracovní doby, volné svátky a víkendy jsou základem pro nové vnímání pojmu volný čas a možnosti věnovat se vlastní rodině, společnému trávení volných chvil společně s dětmi. Volný čas začíná být považován za životní kvalitu i pro chudší vrstvy obyvatel, kteří do té doby trávili většinu dne prací. Na jistou dobu ale vše přerušuje světová válka, která se po dvou desítkách let opět vrací a znovu není dopřáno obyvatelstvu již nově vzniklé Československé republiky užívat volného času dle vlastních představ. Po válce se v ČSSR opět začíná vnímat pojem volný čas a nutnost jeho aktivního trávení. Této roli se zde z větší části ujímá stát, prostřednictvím svých organizací zaměřených na různé věkové skupiny (Jiskra, Pionýr, SSM...). „Správné“ politické smýšlení je předkládáno dětem již od mladých let a na činnost jednotlivých skupin má největší vliv osobnost vedoucího, který řídí činnost konkrétní organizace. Tyto organizace nejsou povinné, ale v socialistickém státě není „společensky vhodné“ je nenavštěvovat. Míra politického tlaku se však v jednotlivých oddílech liší, některé se díky oddílovým vedoucím dají přirovnat k pokračovatelům prvorepublikových organizací Junák, Skaut nebo Sokol, ve většině oddílů však výchova probíhá v socialistickém duchu.

Státní zainteresovanost o volný čas dětí a nezletilých všeobecně však nelze jednoznačně odsuzovat. Stát by měl mít eminentní zájem o výchovu mládeže. Jeho funkce by měla být především v podpoře při zakládání a financování zařízení pro volný čas. Stát by měl pomáhat při vytváření podmínek pro fungování spolků a sdružení a také pomáhat s výchovou a vzděláváním profesionálních i dobrovol-

ných pedagogů pro tuto činnost. Stát by měl mít zájem podporovat u svých občanů schopnost správně využívat svůj volný čas k regeneraci, odpočinku, duševní hygieně, podpoře prosociálního chování a výchovně vzdělávacím účelům především z již zmíněných preventivních důvodů.

5.2.2 Definice volného času

Slovní spojení, které není nikomu neznámé. Málokdo se v současnosti zamýšlí nad podstatou těchto slov, každý si je však vědom jeho potřeby a často také jeho nedostatku. Pocit nedostatku však může být pouze neschopností správného nakládání s časem.

Podle mne nejjasnější a nejvýstižnější definici volného času představil Hájek a Harmach (2004, s. 28) podle kterých můžeme chápat volný čas jako časový úsek, při kterém se člověk svobodně rozhoduje, jakým způsobem ho bude trávit. Podle této definice můžeme tedy volný čas brát jako časový úsek dne, kdy si sami volíme, jaké činnosti se budeme věnovat, tedy může to být i práce, nebo učení. Naproti tomu Sak (2000, s. 133) uvádí o volném čase, že se jedná o čas, který zbývá až po zabezpečení individuálních, rodinných, existenčních a biologických potřeb. Podle této definice je tedy z volného času vykázána nejen možnost samostudia, dalšího neformálního vzdělávání, nebo také čas věnovaný hygieně, jídlu a dokonce i odpočinku. Jak je vidět, definice bývají různé, mohou se lišit a bývá jich několik druhů. Podle Šubrt (2014, s. 231) můžeme definici volného času vymezit na negativní – která určuje vše, co volným časem není. Příklad: všechno, co nesouvisí s prací. Na zbytkový (reziduální) – spíše kvantitativní podstata vymezeného časového úseku po odečtení pracovního času, povinností atd. Dále na pozitivní, obsahové – prostřednictvím charakteristických rysů, atributů.

Jako příklad třetí varianty zde Šubrt uvádí (2014, s. 232) definici francouzského sociologa J. Dumazediera „Volný čas je aktivitou (komplexem aktivit) mimo pracovní, rodinné a společenské závazky, jíž se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil se, rozšířil své znalosti či spontánní sociální participaci nebo svobodně zdokonaloval svou tvůrčí kapacitu.“ (Dumazedier 1962, s. 29). Dumazedier významně obohatil dosavadní známé teorie o volném čase. Upozorňoval zejména na přílišné věnování pozornosti náplni volného času a analýze jednotlivých činností, naproti tomu právě upozorňoval na potřebu věnovat se vlivu volného času na kulturu, sociální vazby a správný, zdravý životní styl. Dumazedier (1915-2002) žil v období těsně po vědecko technické revoluci, tedy v období kdy se pojem volný čas

stal součástí běžného slovníku a společnost si již dostatečně začala uvědomovat nutnost postarat se o mladou generaci. Funkce volného času

Nepostradatelnost volného času si každý dovede uvědomit sám na sobě. Podle Janiše (2016, s. 21) se jeho potřeba mění v závislosti na vývojovém období člověka. Mění se jeho kvalita, ale také kvantitativní potřeba. Ve všech životních etapách však bude charakteristickým znakem regenerace a relaxace. Zdánlivě nejjednodušší, přesto velmi výstižné je rozdělení dle Čápa (1997, s. 56) na tři základní funkce volného času. Těmi jsou odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti.

Odpočinek – je potřeba vyrovnat únavu z prováděných činností. Především po fyzické, nebo jinak namáhavé činnosti. Můžeme sem zařadit pasivní odpočinek, kulturní vyžití, případně jakoukoliv aktivitu, při které dochází k fyzickému a psychickému odpočinku.

Zábava – přerušení monotónnosti dosavadního prožívání dne. Odreagování se různými činnostmi, nebo hrami.

Rozvoj osobnosti – z pedagogického i společenského pohledu to nejdůležitější, protože během trávení volného času je potřeba rozvíjet osobnost všemi směry. Nejen po fyzické, nebo duševní, ale také po sociální.

5.2.3 Výchova k volnému času

V historii nedoceněný pojem, který však postupem doby nabývá na stále větší váze. Výchova k volnému času je jedním z velmi důležitých výchovných úkolů, který je potřeba naplňovat již od dětských let každého jedince. *„Zvláště významný je tento vývoj pro děti a mladé lidi, ti v prvních desetiletích svého života získávají v tomto směru zkušenosti, na něž pak v dospělosti navazují.“* (Hofbauer, 2007, s. 27). Výchova a její důležitost by si měli uvědomovat v první řadě především sami rodiče, pro které by to měl být prvořadý úkol a následně pak také pro všechny výchovně vzdělávací pracovníky, zasazující se o vzdělávání žáků. Výchova k volnému času spočívá především v pochopení definice samotného volného času a v širších souvislostech všech možných způsobů jeho prožívání. *„Výchova ve volném čase směřuje k rozvoji volnočasových postojů, hodnot, znalostí, dovedností a východisek, využívá četných strategií – od poradenství, animace, vzdělávání až k obhajobě – i účinných prostředků (umění, hudba, sporty).“* (Vážanský, 2001, s. 69).

Výchova k volnému času by měla být zárukou pro účelně strávený volný čas. K tomu, aby volný čas nebyl jen prohospodařeným časovým úsekem a v nejhorší variantě – aby nebyl jen prázdným časovým prostorem vedoucím následně k únikům v podobě sociálně patologických jevů. *„Naplnění volného času je úzce*

vázáno na hodnotový systém každého jedince". (Kraus, 2001, s. 16). Je tedy vhodné již od mladých let dát dětem jasný řád a smysl života ve vhodně zvolené volnočasové aktivitě. Příkladem může být zájmový kroužek, ideálně takový, který bude dlouhodobý a povede k předem vymezeným cílům. Bude jedince vnitřně uspokojovat a v ideálním případě mu dá možnost dalšího životního nasměrování a rozvoje v kolektivu lidí, kde může očekávat podporu i v případě dílčích neúspěchů. Dle Hofbauera (2004, s. 66) volnočasové aktivity plní funkci vzdělávací a výchovnou, kulturní a sociálně-preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační), oddechovou a kompenzační. Dále dodává, že aktivita ve spolupráci s rodiči a institucemi věnujícím se výchově k volnému času rozvíjí a kultivuje zájmy, nadání a sociální vztahy. Navíc volnočasové aktivity školy svázané s vyučovanými odbornými předměty ještě více odkrývají zájmy a nadání mladých lidí, rozvíjejí je a dávají jim další podněty, které pomáhají utvářet pozitivní vztah mladých k dalším způsobům vzdělávání prostřednictvím volnočasových aktivit k budoucí profesi. Tato tvrzení podkládá Hofbauer zjištěním účastníků například uměleckých předmětových olympiád, kteří se na základech původně „pouze“ zájmových aktivit zdokonalovali a profesionalizovali (tamtéž s. 67).

Výchova k volnému času, k jeho využívání a k jeho aktivnímu naplňování začíná již od dětství prostřednictvím vlastní rodiny. Pokud nebyl žák vedený k návštěvě kroužků již od mládí, je pro něho těžké, se začlenit do kroužku i v budoucnu. Standardem podle výzkumů Národního institutu dětí a mládeže se navíc ukazuje fakt, že starší děti od 14 let začínají kroužky opouštět (Bocan, 2012, s. 45). Za příčiny dále uvádí nejčastěji osobnostní vývoj – nástup puberty, tedy etapy života, kdy mladí hledají vlastní identitu, snahu zařadit se do společnosti a zvyšující se míra samostatnosti. Nejdůležitějším aktérem se pak v jejich životě stávají kamarádi a kamarádské party. Dle mého názoru je tedy ideální vytvořit takovou partu přímo v rámci volnočasové aktivity, kde se navíc žáci stanou součástí „něčeho“, co pro ně bylo doposud neznámé. Bocan (2012, s. 46) také poukazuje na výzkum Národního institutu dětí a mládeže, který uvádí, že naprostá většina dětí (73%) vstupuje do kroužků mezi 6. -8. rokem věku a to pro starší děti může vést časem ke snížení atraktivity a zájmu o provozovanou aktivitu. Výsledkem pak bývá hledání něčeho nového, nevyzkoušeného, nebo ukončení aktivity bez náhrady.

5.3 Re-enactment jako volnočasová aktivita

Anglické slovo re-enactment, volně přejatý do češtiny jako reenactment, můžeme přeložit jako historická rekonstrukce, rekonstrukce historické události, nebo období, případně ho můžeme označit jako oživlá historie. Oživlá historie, v anglickém originále living history se však používá pro velmi široké zaměření aktérů, především na dřívější život prostých lidí. Přitom slovo reenactment konkretizuje zaměření spíše na vojenskou historii. Obvykle se rekonstruuje významné vojenské události, nebo bitvy spojené s lokalitou kde rekonstrukce probíhá. Jde o události, které měly dopad na příslušnou lokalitu, zejména také na obyvatelstvo a často i na celý tehdejší kraj, případně celou Evropu nebo svět.

Reenactment se aktivně provozuje téměř po celém světě a jde především o připomínku historických událostí v příslušném regionu. V České republice jsou aktéři organizovaní do klubů vojenské historie (dále jen KVH). Jsou to nejčastěji občanská sdružení amatérů, zajímajících se o historii daného období nebo vojenskou historii. Jednotliví aktéři se ve svém civilním životě často velmi liší nejen profesně, ale i věkově, jsou zde zastoupeny téměř všechny generace a je běžné na akci potkat děti, studenty, dospělé muže, ženy a výjimkou nejsou i lidé důchodového věku. Tyto rozdíly se však zde stírají. Členové se snaží vystupovat v přesných replikách historických uniforem nebo replikách dobového oblečení z určitého období a vystupují na nejrůznějších vojensko-historických akcích: bojové ukázky, rekonstrukce dobových bitev, pietních aktech, slavnostních přehlídek, vzpomínkových akcí nejen v České republice, ale i ve světě. V průběhu akce je povětšinou ubytování zúčastněných v dobovém táboře, případně ubikací, kde je nastolen dobový život po celou dobu trvání akce. Tyto akce tak mají za cíl připomenout nejen sobě, ale všem zájemcům o historii důležitá období, nebo jednotlivé události naší i světové historie.

V České republice se KVH a podobné spolky zaměřují především na období a události spjaté s naším územím. Věnují se rozsáhlému historickému období, nebo třeba pouze lokální tradici. :

- Starověk – Keltové, Římské legie
- Středověk + Raný novověk – historický šerm – akce například: Libušín, šermířská vystoupení na hradech a zámcích aj.
- Třicetiletá válka – obléhání Brna Švédy (1645), Pernštejnské slavnosti aj.
- Napoleonské války – Slavkov (rok bitvy 1805), Znojmo (1809), Chlumec (1813) aj.
- Prusko-rakouská válka - Hradec Králové (1866) aj.

- První světová válka + Československé legie
- Meziválečné období první čs. Republiky – armáda a četnictvo
- Druhá světová válka
- Československá lidová armáda

Zastoupení jsou ale i jednotky římských legií, jednotky Občanské války v Americe a další. Část členů KVH se zabývá několika různými epochami napříč historií. Dle odhadu je v ČR přes 11 000 reenactorů (Historienezabije [online]).

5.3.1 Reenactment napoleonských válek

V České republice je velmi významně zastoupený reenactment napoleonského období let 1789-1815. V současné době český napoleonský reenactment patří k nejvýznamnějším na světě. Jednotky z ČR se sdružili a ve spolupráci s jednotkami ze Slovenska, Rakouska a Polska vytvořili jednotný celek C. E. N. S (Central European Napoleonic society), který ve spolupráci s E. N. S (European Napoleonic society) je největší částí napoleonského reenactmentu na světě. C. E. N. S. zajišťuje a organizuje hlavní vzpomínkové akce na území ČR společně s neziskovou aktivitou Projekt Austerlitz. Každá jednotka funguje autonomně ve své organizační struktuře, při přijímání nových členů i při výběru akcí, kterých se v průběhu roku zúčastní.

Český reenactment v sobě soustředí jednotky všech skutečně historicky zúčastněných armád napoleonských válek. Jsou zde zastoupeny především jednotky francouzské, rakousko-uherské a ruské. Všechny tyto jednotky jsou otevřeny zájemcům z řad veřejnosti a je jejich vlastním zájmem rozšiřovat svoji členskou základnu.

Jak uvádí Projekt Austerlitz (Austerlitz.org [online]), současná členská základna činí více než 400 aktivních členů z ČR, s jednotkami ze zahraničí měl CENS v roce 2015 přes 500 členů. Akcí pořádaných sdružením CENS se však účastní množství nečlenských jednotek pozvaných především ze zahraničí. Účast na výročních vzpomínkových akcích pak Projekt Austerlitz uvádí až 3500 aktérů.

5.3.2 Aktivní jednotky v České republice

Seznam členských jednotek C. E. N. S., včetně kontaktů, je dostupný na internetových stránkách Projektu Austerlitz. Seznam bývá aktualizován po každoroční poradě velitelů jednotek začátkem každého roku. Seznam se v posledních letech rozšiřuje a po poslední aktualizaci (31. leden 2017) čítá Francouzská armáda 18 jednotek, Armáda Velkovévodství varšavského 7 jednotek, Rakouská armáda 10 jednotek, Ruská armáda 7 jednotek (Austerlitz.org [online]). Případný zájemce

o aktivní účast si zde může vybrat a svobodně se rozhodnout pro armádu, jednotku, či druh zbraně. Následně může jednotku kontaktovat elektronicky dle seznamu kontaktů (viz. příloha I, str. 76), nebo v ideálním případě využít osobního kontaktu přímo na samotné akci. Tam se vždy setká s vyčerpávající odpovědí na své otázky a v případě vážného zájmu dostane nabídku na možnost vyzkoušet si reenactment napoleonského období. Vždy bude odkázán na někoho, kdo se mu bude rád věnovat, vše vysvětlí a nabídne možnost detailní prohlídky výstroje a výzbroje.

5.3.3 Vzpomínkové akce reenactmentu v průběhu roku

V průběhu celého roku se konají při výročí skutečné bitvy vzpomínkové akce a bitevní ukázky pro veřejnost po celé Evropě. Pořadatelé těchto akcí si účastníky pečlivě vybírají a zvou jednotky, kterým hradí část cestovních nákladů, připravují podmínky pro stravu a ubytování. Jednotky českého napoleonského reenactmentu jsou pravidelně každý rok zvány na výročí a rekonstrukce bitevních událostí po téměř celé Evropě. Každý zájemce z řad reenactorů se má tedy možnost během roku za minimální náklady dostat na místa historických událostí spojených s napoleonskou epochou. České jednotky pravidelně navštěvují akce ve Španělsku, Itálii, Francii, Belgii, Německu, Polsku, Rakousku a dalších zemích kudy napoleonská armáda historicky skutečně procházela.

Plán navštívených akcí je sestavován každou jednotkou samostatně. Pořádané akce probíhají většinou od dubna do prosince a vychází přibližně na 2 – 3 akce měsíčně. Jednotky mají možnost se autonomně rozhodnout, kterých se zúčastní, na tu následně s časovým předstihem nahlásí svoji účast. Počet navštívených jednotlivých akcí během roku, je pouze na členech dané jednotky. Většina akcí probíhá přes víkend, s možností příjezdu již v pátek. U vzdálenějších je potřeba připočítat čas na dopravu. Samotný průběh víkendu se dá rozdělit ve většině případů na dva bloky – dopolední a odpolední.

Dopolední blok – po příjezdu a případné stavbě provizorního tábora, dle pořadatelem stanovených instrukcí (i tábor by měl vycházet z dobových předpisů) bývá dopoledne věnováno výcviku, opakování znalostí a přípravě na odpolední bitevní ukázkou. Dopoledního opakování se účastní všichni členové jednotky bez rozdílu věku, postavení a odsloužených let. Veškerý výcvik probíhá na základě přeložených dobových příruček a je dbáno na historickou věrnost. Povelová technika je vedená výhradně v jazyku, ve kterém byla vytvořená, tzn. francouzsky, německy, rusky. Vlastní improvizace a kreativita v řadách jednotlivých vojáků zde nemají žádný prostor. Výcvik probíhá přesně dle dobového originálu *Předpisu týkajícího se výcviku*

a manévrů pěchoty z 1. srpna 1791 (originál: RÉGLEMENT CONCERNANT L' EXERCICE ET LES MANŒUVRES DE L'INFANTERIE). Tento základní dokument obsahuje vše nezbytně nutné pro každého účastníka. Reenactori se při bojové ukázce pohybují většinou v sevřených celcích a předepsaných formacích, kde všichni musí znát jasně definované pohyby a případná odchylna je nepřípustná. Navíc při manipulaci se zbraní i nebezpečná. Bez zvládnutého základního výcviku se zbraní není jedinec na bojovou ukázkou vpuštěn. V případě neplnoletosti vojáka není dovoleno ze zbraně střílet, ale voják nefunkční zbraní pouze předvádí předepsané pohyby bez použití střelného prachu. Podle Samka, prezidenta C. E. N. S. je základem pro každého účastníka v Předpisu obsažená: Škola vojáka, Škola pelotonu a Škola batalionu (2006, s. 3).

Odpolední blok – dobový život v táboře a bitevní ukáзка. Dobový život v táboře má za cíl seznámit veřejnost se způsobem trávení běžného dne vojáka na začátku 19. století. Používá se replik dobových nástrojů k táboření, vaření, hrám.

5.3.4 Výstrojní doplňky

Reenactment vyžaduje používání velkého množství doplňků pro oděv, výstroj i výzbroj, které jsou jen těžko dostupné. Obchodů zaměřujících se na toto období je velice málo, v současné době je v České republice pouze jeden funkční e-shop s částečným zaměřením na napoleonské války a tím je www.Reenactor.cz, který však nabízí jen minimální část potřebného zboží, často ne úplně přesně historicky odpovídající kvality. Druhou možností je kvalitní francouzský e-shop www.Empirecostume.com.

Oba zdroje doplňků jsou ale naprosto nedostatečné. Navíc předměty zde nabízené jsou finančně velmi nákladné a pro nováčka, který chce zájmovou činnost vyzkoušet, jsou finančně značně odrazující. Z toho důvodu si dle možností reenactori vyrábí část potřebných předmětů sami. Mezi reenactory jsou lidé, kteří využívají svoje profesní znalosti z vystudovaných oborů a specializují se na výrobu částí předmětů či doplňků denní potřeby vojáka. Jsou zde ověřené švadleny, obuvníci, puškaři, nožíři, brašnáři, kováři, tesaři nebo restaurátoři, ti pak na základě dobových originálů vyrábí vše potřebné od značených knoflíků, šavlí, pušek, uniforem až po kompletní děla. Vyrobit předmět dle přesné dokumentace tak, aby byl historicky věrný a mohl se používat, vyžaduje znalosti, manuální zručnost a příslušné vybavení. S přihlédnutím na dobu vzniku originálů však není potřeba nejmodernějších technologií a prostředků. Většinou stačí prostory a základní ruční i strojní vybavení,

kterými dnes disponuje každá škola věnující se zpracování kovu, dřeva, případně kůže.

6 Praktická část a výsledky práce

Moje práce je směřována pro konkrétní domov, nic ale nebrání tomu, aby se zapojily i jiné domovy. Vybral jsem si Domov mládeže ELDO, patřící k větším domovům mládeže v Brně, tedy je zde velká skupina ubytovaných žáků – možných zájemců o využití svého volného času formou volnočasové aktivity. Obory ubytovaných žáků jsou směřovány ke vztahu k historii i k tradičním řemeslům. Jsou zde ubytováni zejména chlapi, budoucí starožitníci, umělečtí kováři, pasíři, umělečtí truhláři (Školyj, 2017). Je zde tedy reálný předpoklad o zájem věnovat se volnočasové aktivitě se zaměřením na vojenskou historii. ELDO má velmi dobré zázemí v podobě možnosti využití tělocvičny, ohraničených venkovních prostor, počítačových místností s projektorem, knihovny nebo vlastního hřiště.

6.1 Domov mládeže ELDO

Domov mládeže ELDO sídlí na ulici Střední 59 v Brně. Nachází se ve stejném areálu, jako SOU tradičních řemesel a Obchodní akademie Eldo, jehož je součástí a primárně ubytovává právě jejich žáky. V případě volné kapacity ubytovacích prostor jsou otevřeny i pro žáky jiných škol. Jedná se o šestipodlažní budovu, která svojí rozlohou i ubytovací kapacitou patří k těm větším v Brně. Žáci jsou zde ubytováni na jedno až třílůžkovými pokoji a jako jeden z mála domovů mládeže nabízí ubytování včetně víkendů, svátků i některých prázdnin. V současné době ubytovává cca 70 žáků. Vedoucím domova je Mgr. Milan Knecht.

6.1.1 Vnitřní řád

Vlastní činnost, vnitřní organizace a samotný provoz domova se řídí vyhláškou š.108/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů (Vyhláška č. 436/2010 Sb.) o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních. Dále zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, v plném znění. Na základě těchto dokumentů vydává domov svůj vlastní Vnitřní řád, upravující a jasně vymezující práva a povinnosti ubytovaných žáků, vznik a ukončení Smlouvy o ubytování, stravování, platby za služby, denní řád a také výchovná opatření (kladná i záporná). Kladná mohou být završena i věcnou odměnou, záporná pak mohou vést až k vyloučení z domova. Vnitřní řád upravuje

způsob a organizaci života žáků v domově. Obsahem výchovné činnosti pak navazuje na výchovně vzdělávací práci S O U tradičních řemesel.

Všichni žáci a jejich zákonní zástupci se s Vnitřním řádem seznámí před podpisem Smlouvy o ubytování a nadále je volně přístupný na nástěnkách a u každého výchovného pracovníka domova. Vnitřní řád jasně vymezuje práva a povinnosti ubytovaných žáků tak, aby nedocházelo k narušení bezproblémového provozu. Je zde dbáno na ochranu majetku a zdraví všech zúčastněných stran (žák, spolubydlící, domov). Dle vnitřního řádu mohou žáci na základě vlastního uvážení, nebo potřeby bezvýhradně využívat přidělené ubytovací prostory včetně příslušenství určené pro mimoškolní činnost (Eldo, s. 2). V případě zájmu o volnočasovou aktivitu je možné se souhlasem vychovatele zapůjčit klíče od volných prostor jako je tělocvična, dílna, společenská místnost, televizní místnost aj. V rámci BOZP mají žáci povinnost předcházet situacím, které by mohly mít za následek poškození zdraví svoje, nebo ostatních. Všechny nepravdivnosti je nutné hlásit a konzultovat s vychovatelem. Striktně je zakázán alkohol a všechny druhy omamných a zdraví škodlivých látek.

Vnitřní řád vychází a navazuje na školní řád, vydaným partnerským SOU tradičních řemesel a VOŠ, spol. s r.o.

6.1.2 Organizace dne v domově

Všichni ubytovaní žáci v domově jsou předem jasně seznámeni s denním řádem včetně časového rozpisu, který tvoří součást Vnitřního řádu domova. V běžných pracovních dnech je domov uzavřen v nočních hodinách 23.00 – 6.00 hod a příchod i odchod z domova vyloučen.

Denní řád je vymezen následovně:

6.00 – 7.30 budíček (individuálně dle zahájení výuky)

6.15 – 7.45 snídane

8.00 – 13.00 dopolední zaměstnání

11.30 – 13.30 oběd

13.00 – 21.00 odpolední zaměstnání – zde je prostor pro volnočasové aktivity

18.00 – 19.00 večere

21.00 – 21.45 Příprava na večerku a večerka (od 21.45 noční klid)

Z uvedeného vyplývá, že žáci mají individuálně, s ohledem na ukončení výuky volný čas každý den do 21.00 hod. Zde se nabízí časový prostor pro samostudium, relaxaci, osobní potřeby, ale také pro věnování se volnočasové aktivitě.

6.1.3 Studijní obory ubytovaných žáků

S O U tradičních řemesel se zaměřuje především na výchovu a vzdělávání ve tříletých a čtyřletých oborech, které zahrnují tradiční řemesla, umělecké i technické obory. Celkem je to více než 20 oborů. Podstatná část ubytovaných žáků studuje obory uměleckého a zároveň řemeslného směru. Je zde tedy předpoklad kladného vztahu a zájmu jak o historii, tak i o rukodělnou, řemeslnou práci. Mezi vyučované obory patří: Umělecký truhlář a řezbář, Design starého umění – starožitník, Umělecký kovář a zámečník, Umělecké řemeslné práce, Umělecký truhlář a řezbář, Umělecký keramik, Pasíř, Kameník aj.

Jedná se tedy o obory, které mají přirozené dispozice pro možnost alespoň strojního a materiálního vybavení, které zájemci upotřebí při aktivitě pro výrobu pomůcek pro výcvik, případně pro rozšíření portfolia školy. Výrobky je možné také prodávat v rámci prodejních výstav probíhajících v S O U, v ideálním případě je vyrábět přímo na objednávku KVH. Což například dokládá RVP a ŠVP vyučovaného oboru umělecký kovář. *„Žák je připraven rukodělně zhotovovat uměleckořemeslné, dekorativní a užité předměty z kovů podle výkresové dokumentace, výtvarných návrhů nebo jako repliky dle vzorů“* (MŠMT, ©2016).

6.1.4 Současné volnočasové aktivity

Dle ústního vyjádření vedoucího domova Mgr. Milana Knechta (vedoucí domova mládeže Eldo, Střední 552/59, Brno) je ve školním roce 2016/2017 z volnočasových aktivit tradičně největší zájem o fotbal v tělocvičně a posilovnu. Navíc však Mgr. Knecht dodává, že tyto sportovní aktivity využívá pouze omezená skupina žáků, která si časem vybuduje vlastní hierarchii, rozdělení do týmů a mezi sebe jen stěží pouští případné nové zájemce. Silnější a nadaní jedinci zde mají šanci se prosadit, ostatní se často časem sami odradí a přestanou se zúčastňovat.

Každá navrhovaná volnočasová aktivita v domově Eldo musí být schválena vedením domova. Pro schválení je nutné předem vytvořit anotaci aktivity, tematický plán aktivity, informační letáček pro nábor zájemců k vyvěšení na nástěnku, třídní knihu, písemné seznámení s možnými bezpečnostními riziky a plán finanční náročnosti.

6.1.5 Příklad dobré praxe

Navrhovaná aktivita je svým obsahem orientována do historie a má vztah k vojenství. Pro příklad zájmu o takovou aktivitu mezi žáky uvádím volnočasové aktivity, které již několik let provozují v Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Tady se z původně jedné volnočasové aktivity zabývající se historickými tanci časem na námět samotných žáků vyvinula další volnočasová aktivita - Historický šerm. Tuto aktivitu zde vede vychovatel a současně šermíř Mgr. Vojtěch Ševčík. Podle ústního sdělení Mgr. Ševčíka (vychovatel AGKM, Pilařova 3, Kroměříž, 767 01) nezájmem aktivita historického šermu rozhodně netrpí. Zájemců je dostatek ze všech ročníků ubytovaných žáků. Vzájemné vztahy mezi účastníky jsou velmi dobré. Starší se aktivně zapojují do výuky mladších nováčků. Často šerm začnou navštěvovat žáci, kteří nejsou v jiných aktivitách dostatečně průbojní, nevynikají v běžných kolektivních sportech (jako příklad uvádí fotbal) a z toho důvodu je silnější skupiny často z tělocvičen vytlačí do ústraní. Ve skupině šermu jsou však vítáni všichni. Společně nacvičovaná vystoupení jsou většinou krátkými divadelními příběhy, kde se menší, či větší role najde pro každého. V současné době fungují na domově obě aktivity (historické tance i šerm) samostatně, účastníci ale společně jezdí po akcích v rámci celé České republiky, kde se jejich vystoupení vzájemně výborně doplňují. V průběhu školního roku spolu nacvičí několik vystoupení plná tanců i šermu.

6.2 Volnočasová aktivita: Reenactment napoleonských válek

V této části Vám představím mnou navrhovanou volnočasovou aktivitu, realizovatelné ve volném čase žáky ubytovaných v Domově mládeže Eldo. Jedná se o aktivitu, která může být dle zájmu účastníků pouze časově ohraničeným způsobem trávení volného času v domově, při kterém mají žáci možnost bližšího poznání celosvětově provozované aktivity. Pro jiné to může být vstupní branou k provozování reenactmentu jako svého hobby i v dalších letech po odchodu z domova mládeže. Podle Langmeiera (2006, s. 149) v období dospívání se mění témata, kterým dává jedinec přednost ve svých zájmech. V tomto období se rozvíjí zájem o historická, společenská a převážně u chlapců o válečná témata. To vše navrhovaná aktivita splňuje.

Aktivita, ve které se účastníci seznámí se základním výcvikem každého vojáka v napoleonské armádě, bude doplněna o školní výlety na oficiální reenactmentové akce pořádané KVH v rámci Jižní Moravy. V součinnosti s KVH si mohou vyzkoušet

výcvik společně s oficiální jednotkou. KVH může bezplatně zapůjčit pro navození autentičnosti části výstroje a oděvní doplňky. Těchto školních výletů se mohou v rámci náboru nových zájemců zúčastnit i ostatní žáci z domova mládeže Eldo. Na začátku aktivity jde především o vzbuzení zájmu o aktivitu mezi žáky. Motivace žáků začíná, již při seznamování se s aktivitou na informačním letáku. Podle Pelánka (2008, s. 96) začíná motivace žáků již při pohledu na název aktivity, který by měl být zajímavý, úderný a přitom trochu tajemný. S tímto názorem souhlasím a myslím, že zvolený název vše jmenované přesně naplňuje. Název aktivity zní:

„Reenactment napoleonských válek“.

6.2.1 Anotace aktivity

Jedním z prvních kroků seznámení okolí s novou aktivitou je vytvoření její anotace. Dočekalová (2009, s. 189) označuje anotaci jako prostředek k charakteristice aktivity, k seznámení s cílem a stručným obsahem provozované aktivity.

Volnočasová aktivita je určená pro chlapce ubytované v domově mládeže Eldo. Aktivita seznamuje žáky s životem vojáka v napoleonské armádě a přibližuje jim část období na přelomu 18. – 19. století prostřednictvím besed a setkání s členy KVH. Součástí aktivity je základ vojenského výcviku dle dobových předpisů používaných vojáky Grande Armee (francouzská Velká armáda) císaře Napoleona. V rámci aktivity budou uspořádány školní výlety na bitevní ukázky do Olomouce a Slavkova u Brna připravené ve spolupráci s kluby vojenské historie (dále jen KVH). Součástí aktivity bude možnost výroby jednoduchých výstrojních součástí. V případě osvojení si základních povelů je možné aktivní účasti při výcviku s KVH v rámci společně navštívených vzpomínkových akcí. Vzhledem k věku účastníků volnočasové aktivity není možné aktivní účasti v bitevní ukázce. Dále není možná manipulace se střelnou zbraní. Pro potřebu výcviku je možné použití pouze nefunkční repliky zbraně, nebo její imitací. Cvičení nejsou fyzicky náročná, zvládnou je opravdu všichni. Jde spíše o pochopení přirozených následností a osvojení si správného provedení. Dle zájmu účastníků je možnost přidávání dalších znalostí a výuka navazujících cvičení. Smyslem je představení netradiční aktivity, která nabízí netradiční možnost využití volného času. Tato aktivita může u účastníků přerůst do následné déletrvající zájmové činnosti, které se mohou věnovat pod KVH i ve svém budoucím životě. Díky aktivitě se stanou součástí skupiny spolužáků, kde najdou nové přátele a díky podobnému zaměření aktivity a studijních oborů je možné i následné profesní uplatnění, navázání kontaktů s dalšími aktéry, kteří jsou profesně svázáni s reenactmentem.

Obr. 1 Členové jednotky řadové pěchoty při besedě na letním dětském táboře, který pořádají.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

6.2.2 Tematický plán na školní rok 2017/2018

Dalším krokem v přípravě nové volnočasové aktivity je vytvoření jejího tematického plánu. Vališová (2010, s. 132) představuje tematický plán jako jeden ze základních dokumentů a materiálů, se kterými vychovatel pracuje. Vyzdvihuje jeho zásadní přínos ve fázi přípravy, samotné realizace a závěrečné evaluace. Je to tedy hlavní dokument provázející vychovatele v průběhu celé realizace aktivity.

Volnočasová aktivita je založena na dobrovolnosti a zájmu účastníků. V úvodních setkáních se účastníci seznámí s životem vojáka napoleonské armády z přelomu 18. a 19. století. Přizvaný člen KVH seznámí žáky formou besedy s důvody a pohybem napoleonských armád na našem území, přiblíží činnost dnešních KVH při bitevních ukázkách a na vzpomínkových akcích věnovaných památce všech účastníků napoleonských válek z řad vojáků i civilistů. Účast člena KVH je nutné dopředu domluvit (viz. kontakty na jednotky C.E.N.S. příloha I, str. 76). Návštěvu je vhodné zařadit do prvního setkání zájemců a aktivitu, následně je vhodné zařadit i další návštěvy s členy KVH v průběhu dalších setkání.

Minimální počet účastníků 4

Maximální počet účastníků 10

Počet účastníků besedy a školního výletu na bitevní ukázky je omezen kapacitou sálu, případně počtem míst v autobuse (velikost dopravního prostředku dle zájmu). Účast není podmíněna přihlášením na volnočasovou aktivitu, může se zúčastnit každý ubytovaný žák v Domově mládeže Eldo.

Tematický plán pro aktivitu je rozdělen na dvě části. V první části je celoroční rozpis jednotlivých setkání, druhá část se zabývá rozpracováním klíčových setkání. Zpracovány jsou pro ukázkou setkání prvního měsíce a školní výlety na bitevní ukázkou v rámci historického, vojenského festivalu. Program navazujících setkání je možné uskutečnit podle překladu dobového předpisu pro výcvik (odkaz na stažení viz příloha B, str. 66).

TEMATICKÝ PLÁN VOLNOČASOVÉ AKTIVITY REENACTMENT NAPOLEONSKÝCH VÁLEK

Září 2017

Časová dotace: 3 x 90 minut.

1. 11. 9. 2017 - Představení aktivity, organizace, beseda – „Napoleonika“.
2. 18. 9. 2017 - Promítání videa, představení potřebných zkušeností k reenactmentu. Škola vojáka, Škola pelotonu.
3. 25. 9. 2017 - Škola vojáka – základní výcvik.

Říjen 2017

Časová dotace: 1 x celodenní zájezd (10.00 – cca 18.00hod) + 4 x 90 minut.

1. 2. 10. 2017 – Škola vojáka – základní výcvik.
2. 7. 10. 2017 – Školní výlet na bitevní ukázkou Olomouc – Korunní pevnůstka.
3. 9. 10. 2017 - Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
4. 16. 10. 2017 - Škola vojáka – základní výcvik.
5. 23. 10. 2017 - Škola pelotonu – základní výcvik.

Listopad 2017

Časová dotace: 4 x 90 minut.

1. 6. 11. 2017 - Škola vojáka – základní výcvik.
2. 13. 11. 2017 - Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 20. 11. 2017 - Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
4. 27. 11. 2017 - Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Prosinec 2017

Časová dotace: 1 x celodenní zájezd 9.00 – 17.00hod + 2 x 90 minut

1. 2. 12. 2017 – Školní výlet - Austerlitz 2017 – Slavkov u Brna, Tvarožná.
2. 4. 12. 2017 - Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 11. 12. 2017 - Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Leden 2018

Časová dotace: 3 x 90 minut

1. 15. 1. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
2. 22. 1. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 29. 1. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Únor 2018

Časová dotace: 4 x 90 minut

1. 5. 2. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
2. 12. 2. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 19. 2. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
4. 26. 2. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Březen 2018

Časová dotace: 3 x 90 minut

1. 5. 3. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
2. 19. 3. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 26. 3. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Duben 2018

Časová dotace: 1 x celodenní zájezd, 3 x 90 minut

1. 9. 4. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
2. 16. 4. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 21. 4. 2018 – Celodenní zájezd Manévry ve Valticích.
4. 30. 4. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Květen 2018

Časová dotace: 4 x 90 minut

1. 7. 5. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
2. 14. 5. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 21. 5. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
4. 28. 5. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

Červen 2018

Časová dotace: 4 x 90 minut

1. 4. 6. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
2. 11. 6. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.
3. 18. 6. 2018 – Škola vojáka, Škola pelotonu – výcvik.

6.3 Dílčí setkání

6.3.1 Úvodní setkání

Plánované datum: 11. 9. 2017

Cíle

Kognitivní: žák porozumí a dovede interpretovat význam slova reenactment a Napoleonika, dovede analyzovat důvody napoleonských válek

Afektivní: porozumí významu vzpomínkové akce, pochopí dopad napoleonských válek na civilní obyvatelstvo

Senzomotorické: dovede prezentovat jednotlivé povely

Téma: Představení aktivity, organizace, beseda – „Napoleonika“.

Organizace aktivity

Aktivita bude vždy probíhat dle vypsaných termínů vždy v pondělí od 16.00hod – 17. 30hod v rámci Domova mládeže Eldo ve společenské místnosti (klubovna - přízemí), odtud se po domluvě následně přesuneme do tělocvičny, nebo na školní hřiště. Účastník aktivity je povinen vždy předem nahlásit svému vychovateli účast na aktivitě. V případě školního výletu na bitevní ukázkou je nutné u nezletilých žáků před odjezdem odevzdat souhlas s účastí na zájezdu podepsaný zákonným zástupcem vychovateli, nebo vedoucímu aktivity. Předmětem jednotlivých setkání bude nácvik jednoduchých pořadových cvičení ze Školy vojáka, po jejich osvojení žáci mohou nacvičovat Školu pelotonu. Škola vojáka obsahuje pořadová cvičení, která musí zvládnout každý zájemce o reenactment, Škola pelotonu je nadstavbou Školy vojáka zpracovávající cvičení celé skupiny vojáků ve funkčním celku. Součástí bude rozpracování základního postupu nácviku povelů, které budou v každém následujícím setkání opakovány tak, aby byly nakonec žáky zautomatizovány. Smyslem setkání bude žáky naučit základy pořadových cvičení, aby si je mohli při plánovaných zájezdech na oficiální akce společně s členy KVH vyzkoušet přímo před samotnou bitevní ukázkou. Bitevní ukázky se žáci účastnit aktivně nebudou. KVH dle aktuálních možností zapůjčí žákům potřebné vybavení. Žáci tak budou moci na svůj civilní oděv obléci repliku vojenského kabátu, táborovou čepici, vojenský batoh, případně nebroušenou šavli v pochvě a nefunkční, nenabitou pušku. Pokud tak budou oděni všichni žáci, umocní to jistě jejich dojem jednotnosti a umožní jim vžít se do role skutečného vojáka.

Beseda

Besedu zajistí po předešlé domluvě člen KVH v klubovně domova. Výklad se zaměří na napoleonské období, život v armádě - reenactment, výstroj, fotky, krátké filmové ukázky – youtube. Předvede provádění základních povelů ze Školy vojáka.

Časový prostor pro dotazy a vyzkoušení předvedených povelů.

Potřebné pomůcky

Klubovna domova mládeže Eldo, promítací zařízení (plátno, projektor, PC, připojení k internetu).

6.3.2 Setkání 2

Plánované datum: 18. 9. 2017

Cíle

Kognitivní: žák porozumí odborné terminologii

Afektivní: pochopit význam základních pořadových cvičení

Senzomotorické: dovede prezentovat jednotlivé povely

Pomůcky: PC, projektor, internet, vytištěný Reglement (předpis povelové techniky)

Téma: Promítání videa (Youtube – Austerlitz), představení potřebných zkušeností k reenactmentu. Škola vojáka, Škola pelotonu.

Organizace setkání

Přivítání, zápis do třídní knihy, představení bezpečnostních rizik, téma dnešního setkání, popis průběhu setkání, dotazy, videoukázky, terminologie, nácvik dle Školy vojáka - základní postoj, vpravo/ vlevo/ přímo hled', pohov, pozor.

Bezpečnost

Na začátku každého setkání je potřeba probrat bezpečnostní rizika. Před příchodem na aktivitu je žák povinen svoji účast předem nahlásit svému vychovateli. Žáci jsou povinni dodržovat Řád domova Eldo v průběhu konání volnočasové aktivity. V případě úrazu je tato skutečnost nutná bezodkladně nahlásit vedoucímu aktivity. Každý žák je povinen předcházet úrazům svým i ostatních účastníků. Na prvních setkání se nejedná o fyzicky náročné cvičení, žáci nepoužívají technické vybavení ani náradí.

Opakování

Zopakování minulého setkání, shrnutí hlavních bodů besedy. Zjistit nejasnosti a kolektivně probrat.

Video

Před vlastním nácvikem je vhodné představit obrazem správné provedení. Na webových stránkách *www.Youtube.com* po zadání hesla „*French napoleonic drill*“ do vyhledávače se nabídne množství videí, které natočily různé KVH z celé Evropy. Nejde totiž pouze o stejné provedení jedné skupiny vojáků, ale je zapotřebí stejného provedení všech vojáků bez ohledu na zemi původu. KVH z celého světa v tomto případě vychází ze stejných dobových předpisů povelové techniky.

Škola vojáka

„*Škola vojáka*“ je soubor nejzákladnějších povelů, které je nutné si osvojit. Jedná se o 1. část „*Předpisu o výcviku a manévrech pěchoty z 1. srpna 1791*“, kterou přeložil Jakub Samek (2006), prezident C. E. N. S. a umožnil tím reenactorům francouzské napoleonské armády dostat se k přesné povelové technice, podle které cvičili vojáci na přelomu 18. a 19. století ve velké části Evropy. Povelová technika, je v současnosti vedená stejně jako v originále, tedy francouzsky. Pro účastníky aktivity není nutná hlubší znalost francouzštiny, povely vychází přirozeně za sebou a není těžké si je rychle foneticky osvojit.

Pro žáky je nejdříve potřeba krátké seznámení s nejčastějšími používanými termíny a jejich vysvětlení, případně jejich fonetické znění. Následně začne výuka pořadových cvičení, manévrů a základní pohyby při držení zbraně.

Nácvik

V případě postavení skupiny vojáků ve formaci, stojí vojáci v jedné řadě od nejvyššího k nejnižšímu. Nástup do základního postavení řady vojáků slouží ke kontrole, přepočítání vojáků a pro rozdělení do jednotlivých sekcí. Vojáci nastupují volně do jedné řady a po povelu „*garde a vous*“ (pozor) zaujmou základní postoj. Následuje povel k vyrovnání se v řadě, který musí být uveden stranou, na kterou se vojáci vyrovnávají. Na povel „*a droite/a gauche alinegment*“ (vpravo/vlevo vyrovnat) se v řadě vyrovnají do zákrytu, přitom otočí hlavu požadovaným směrem a vyrovnávají se. Je nutné precizní provedení z důvodu jednotnosti celku. V případě kdy stojí vedle sebe řada stejně uniformovaných vojáků je každá odchylka od správně provedeného úkonu příliš viditelná a nežádoucí.

Základní postoj vojáka v řadě

Provedení

Paty se dotýkají v jedné rovině, špičky nohou od sebe na šířku chodidla. Pokud by byla jedna pata více vzadu – bylo by vzadu i stejné rameno. V řadě vojáků, kteří stojí

správně, by jeden křivě stojící voják pokazil dojem celistvosti celé řady. Každá odchylka je již z dálky patrná, a proto je nežádoucí.

Trup svise, v mírném předklonu, ramena dozadu, paže přirozeně svěšené, lokty u trupu, dlaň lehce vytočená ven (dopředu), malíček ruky se dotýká švu kalhot. Lokty u těla – Dlaň a lokty jsou u těla z důvodu, aby voják zabíral jen nezbytně nutné místo. Vytočení dlaně dopředu přirozeně nutí lokty přimknout k tělu. Často, především u nováčků se stává, že dlaň nevytočí směrem dopředu, při pochodu pak vznikají mezi vojáky nežádoucí mezery narušující celistvost řady.

V případě držení pušky – pro případ žáků stačí jednotná dřevěná atrapa (dřevěná, hoblovaná deska, rozměry: 4cm x 12cm x 150cm). Pušku drží levá ruka, paže velmi volně prohnutá, loket mírně za trupem, dlaň ruky přitisknutá na vnější plochu pažby, hrana pažby leží na prvních člancích prstů. Pata pažby je mezi ukazovákem a prostředníkem, palec nahoře. Z čelního i bočního pohledu zbraň směřuje kolmo vzhůru. Pokud by byla zbraň držena příliš vysoko, měl by voják příliš vystrčený levý loket a zabíral by v řadě velkou mezeru, pokud by zbraň byla spuštěna příliš dolů, narážela by při pochodu do levého stehna a to by bylo příčinou nežádoucího kymáčení zbraně.

Hlava a oči nasměrovaná tak, aby se voják díval cca 15 kroků před sebe.

Obr. 2 Základní postoj řady vojáků se zbraní i beze zbraně.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Vpravo hled'

Povel: „*Tête a droit*“ [tét adrua]

V základním postoji vojáci přirozeně otočí hlavu doprava tak, aby viděli linii očí vojáků stejného řadu.

Vlevo hled'

Povel: „*Tête a gauche*“ [tét agoš]

Stejný postup jako v případě vpravo hled'. Pohyb je plynulý, neuspěchaný. Opět jde o stejnou rychlost provedení úkonu všemi vojáky. Není žádoucí žádný trhavý pohyb narušující jednolitost.

Přímo hled'

Povel: „*Fixe*“ [fix]

Návrat hlavy zpět do výchozího postavení. Do základního postoje. Opět bez cukání. Instruktor sleduje, zda pohyb hlavou neaktivuje i ramena, což by byla opět velmi viditelná chyba.

Pohov

Povel: „*Repos*“ [repo]

Na tento povel již nemusí voják dodržovat nehybnost, tak jak u základního postoje. Zůstává však na místě. Pravá noha ukročí vzad, levá zůstává na původním místě. Zbraň opřena o zem u pravé nohy, vždy hlavní nahoru – v rámci zaručení bezpečnosti – vždy mimo tělo.

Obr. 3 „Repos“ – levá noha zůstává na místě, pravá úkrok dozadu.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Obr. 4 Voltigeurs francouzské armády, výstrojní doplňky rok 1812 při povelu „Repos“ – pohov.
zdroj: www.blackpowdergames.blogspot.cz

Oddíle pozor!

Povel: „Garde a vous!...Pelotons“ [gárd avú ... peloton]

Většina povelů se skládá ze dvou slov. Na první slovo voják zpozorní a připraví se na provedení povelu a na druhé slovo povelu se teprve začne pohybovat a povel provádět. Tomu také musí odpovídat prodleva mezi oběma částmi povelu. Na tento povel se voják vrátí do základního, nehybného postoje. Zbraň zdvižená v levé ruce, opřena o rameno.

Obr. 5 „Garde a vous“ – uniforma vzor 1805
zdroj: www.miniaturasmilitaresalfonscanovas.blogspot.cz

Všechny povelů a jejich správné provedení je potřeba neustále opakovat do úplného zautomatizování. Při každém následném setkání se před probíráním nových prvků musí zopakovat vše z minulých setkání. Zejména v počátku cvičení je důležitá slovní podpora od instruktora. Podle Vágnerové (2009, s. 53) je slovní povzbuzení, ocenění a podpora velkým motivačním činitelem do budoucího rozvoje. V této aktivitě se neudělují medaile ani diplomy, neměří se čas provedení cviku, nejde o soutěž. Zde je na prvním místě především společná zábava a kolektivní rozvoj celé skupiny. Zároveň si všichni ve skupině brzy uvědomí, že je důležité, aby se počet účastníků a zájemců o aktivitu zvyšoval, protože to přispěje k věrohodnější představě o skutečné jednotce. Proto je zde namísto podpora slabších a pomalejších jedinců. Nejlépe tento princip vystihuje Vážanský (1994, s. 24), který uvádí, že je důležitější

pro účastníky překonávat společně dané úkoly, namísto vzájemné konkurence, soutěživosti a rozdělování se dle výkonnosti.

Obr. 6 Jednotka při nástupu v táboře. Francie 2014
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

6.3.3 Setkání 3

Plánované datum: 25. 9. 2017

Téma: Pořadová cvičení

Cíle

Kognitivní: žák se naučí povelovou techniku ve francouzštině

Afektivní: pochopí smysl a důležitost jednotlivých kroků ve výcviku

Senzomotorické: naučí se provedení povelové techniky

Pomůcky: videotechnika, internet, imitace pušky – nefunkční maketa, nebo dřevěná, hoblovaná deska (10x3x150cm).

Setkání zahájíme opakováním minulých cviků. Po připomenutí a zautomatizování přejdeme na nové cviky.

Organizace

Privítání, zápis do třídní knihy, představení bezpečnostních rizik, téma dnešního setkání, popis průběhu setkání, dotazy.

Setkání zahájíme opakováním minulých cviků. Po připomenutí a správném provádění všemi účastníky přejdeme na nové cviky.

Vyrovnání

Povel: „*Alignement*“ [aliňma] navíc se přidává označení strany, na kterou se vojáci vyrovnávají (doleva, doprava, na střed).

Nejdříve je potřeba procvičit každého žáka zvlášť, aby všichni pochopili správné zásady vyrovnávání. Za tímto účelem necháme předstoupit jednoho žáka o dva kroky dopředu a následně na něj necháme vyrovnat každého dalšího žáka samostatně. Při tom na něj dohlížíme a opravujeme.

Pravidla provedení

Každý voják na povel k vyrovnání doprava otočí hlavu vpravo (viz. Vpravo hled' – setkání 2) a tempem běžného kroku dojde těsně za řad, do kterého se má dorovnat. Ten nesmí nikdy předejít – v praxi se totiž většinou vyrovnávají dvě a více řad vojáků, sekcí, pelotonů. V případě, kdy by část vojáků předstoupila řad a následně se vracela couváním zpět, naráželi by vojáci do sebe. Následně se malými krůčky dorovná k poslednímu stojícímu v řadě. Hlava zůstává celou dobu vytočená vpravo, nevrací se do přímého směru ani po vyrovnání. Posledním úkonem vyrovnání je dotknutí se pravým loktem lokte souseda. **Vyrovnání doleva** se provádí stejně, pouze se mění směr z pravé – na levou stranu.

Dotek loktů je velmi důležitá část. Vojáci se prakticky neustále (s výjimkou nabíjení a střelby) dotýkají lokty. Důvodem je neustále konzistentní tvar celé jednotky, který při doteku mezi vojáky je schopen za pochodu držet směr i rychlost bez opakovaného otáčení hlavou a sledování ostatních.

Provedení

Jakmile se nováčci naučí korektně provádět vyrovnání jednotlivě, nechá velící vyrovnat celou řadu najednou. Pro vyrovnání musí být řada vojáků svolána a nastoupena do jednoduché, nevyrovnané řady. Poté velící představí jednoho z vojáků libovolně mimo řadu a tím vytýčí bod, na který se budou všichni ostatní vyrovnávat. Následně je veleno „*A droite alignement*“ [adrua aliňma] – vpravo vyrovnat, případně „*A gauche alignement*“ [agoš aliňma] – vlevo vyrovnat, podle strany na kterou chce velící jednotku vyrovnat.

Všichni zbylí vojáci se běžným krokem snaží dorovnat do jedné řady na představeného vojáka dle výše uvedených zásad. Po chvíli, když velící vidí, že většina vojáků je již vyrovnaná zavelí „*Fixe*“ [fix] – přímo hled'. Na tento povel všichni vojáci, kteří až doposud drželi hlavu vytočenou ve směru vyrovnání, ji vrátí zpět do přímého směru a zaujmou nehybnou základní pozici.

Obr. 7 Vyrovnání doleva – „A gauche alignement“.
zdroj: www.lathander1987.deviantart.com

Popisek k obrázku: Voják na konci řady vlevo při přehnaném vytočení hlavy svým ramenem tlačí nesenou zbraň mimo formaci – špatné provedení. Třetí voják zprava – špatný spodní úchop pažby pušky.

Vyrovnání dozadu

Vyrovnání vzad se provádí dle stejných zásad a nácvik je tudíž velmi podobný. Povel se mění na „*En arrière à droite alignement*“ [anarjér adrua aliňma] pro pravé vyrovnávání, nebo „*En arrière à gauche alignement*“ [anarjér agoš aliňma] pro vyrovnání na levou stranu. Po vyrovnání všech následuje opět povel „*Fixe*“ [fix] – přímo hled'. Vojáci vrátí hlavu do přímého směru a stojí v základním postoji.

Postoj vojáka se zbraní u nohy

Pomůcky:

Pro tento cvik nám postačí 2cm široká, podélně seříznutá hoblovaná deska do tvaru pušky o rozměrech 150cm délka, základna 10cm a strana na „konci hlavně“ 4cm. Možný návrh pro případnou výrobu v praktickém vyučování oboru truhlář je v kapitole Obrázky.

K tomuto cvičení je možné přistoupit až ve chvíli, kdy si žáci osvojí základní pořadové cvičení beze zbraně a veškerého vybavení. Všechna cvičení žáky vedou k tomu, aby si je mohli vyzkoušet při plánovaném zájezdu na skutečnou bitevní ukázkou se členy KVH, kteří případně zajistí pro potřebu nácviku nefunkční maketu

zbraně, která bude rozměry i váhou odpovídat originálu. V našem případě se jedná pouze o to, aby si žáci mohli více představit cvičení se zbraní a znali posloupnost jednotlivých pohybů.

Provedení

Ruka je volně spuštěná, hlaveň mezi palcem a ukazovákem nataženým podél kování. Zbývající prsty jsou natažené a spojené, ústí hlavně asi 5cm od pravého ramene, nabíjákem vpřed, pata pažby je na zemi vedle pravé špičky nohy. Zbraň je svislá.

Tento postoj je většinou využíván ve spojitosti (před, nebo po) s pohovem („*Repos*“). Pokud chce velící dát jednotce pohov, velí: „*Repos*“ [repo]. Na tento povel voják položí ruku na nabíják a volně opře hlaveň o pravé rameno. Po pohovu je vždy veleno oddílu pozor.

„*Garde a vous*“ [gard avů]

„*Peloton*“ [peloton]

Na první povel se voják připraví a na druhý povel voják znovu zaujme postoj se zbraní u nohy. Mezi povely je jen krátká mezera z důvodu, aby všichni vojáci měli čas zareagovat.

Na rameno zbraň

Velí se z postavení vojáka v základním postoji se zbraní u nohy.

„*Portez vos armes*“ [porté vozarm]

Provedení

Voják svižně zdvihne zbraň pravou rukou, přenesení ji k levému rameni a současně ji otočí tak, aby zbraň ve svislé poloze měla hlaveň ven - od vojáka. Zároveň levou rukou uchopí zbraň pod pažbou dole a pravou rukou sjede po těle pušky k ocílce. V druhé části provedení cviku spustí svižně pravou ruku do pozice u těla, loket mírně ven (na dotek s vedle stojícím vojákem), malíček dotýkající se svého švu kalhot.

Pochodování

Přímý krok

Používaný k přesunu jednotky. Vojáci stojí v řadě vedle sebe, vykračují stejnou nohou. Délka běžného kroku je dvě stopy (65cm), počítáno od paty k patě a jeho tempo je 76 kroků za minutu (Samek, 2006, s. 126). Při pochodu je zejména nutné dbát na vykročení stejnou nohou - vždy levou a dodržovat požadované tempo všemi vojáky v řadě. Při pochodu je dobré pro srovnání kroku vždy při došlápnutí levou nohou hlasitě předříkávat „*gauche*“ [goš] – levá.

6.3.4 Školní výlet - Olomouc - Korunní pevnůstka

Datum: 7. 10. 2017

V roce 2017 se již po páté setkají účastníci akce v Olomouci v Korunní pevnůstce, která plnila v 19. století významnou funkci významného opěrného bodu rakouské armády. Účastníci zde předvedou návštěvníkům život vojáků ve válečném tažení, žáci spolu s účastníky vyzkouší vše, čemu se již naučili v ukázce výcviku vojáků, navíc shlédnou výcvik dělostřelectva a jezdeckta. V průběhu dne navštíví komentovanou prohlídku zrekonstruované dobové prachárny a přístupné části pevnosti. Tradičně se jedná o největší mezinárodní vojensko-historický festival v Olomouckém kraji. Akci pořádá Muzeum Olomoucké pevnosti z. s. společně s Císařskou slavkovskou gardou. Akce je pořádána pro veřejnost pouze v sobotu, vojáci však již od pátku postaví tábor z dobových stanů a v těch je ubytována až do neděle, kdy akce oficiálně končí. Žáci se zúčastní sobotního programu, kdy je dopoledne dostatek času společně s vojáky KVH společně cvičit Školu vojáka. KVH nejdříve předvede správné provedení, následně se vojáci zařadí mezi žáky, kdy bude stát každý žák mezi dvěma členy KVH. Ti budou v průběhu celého dopoledne pomáhat se správným prováděním cvičení.

Organizace

6.00 budíček

6.30 snídaně

7.45 sraz účastníků před budovou

8.00 odjezd do Olomouce (příjezd 9.30)

10.00 – nástup v táboře

10.15 – 11.15 cvičení

11.30 – 12.00 prohlídka prachárny - zdarma

12.00 – 12.30 oběd

13.00 – 13.30 cvičení

14.00 – 15.00 pochod spolu s vojáky městem

15.00 – 16.00 bitevní ukázka

16.00 – 16.45 prohlídka pevnosti - zdarma

17.00 – odjezd zpět do Brna

Ráno po společné snídani je odjezd autobusu od budovy domova v 8.00hod. V Olomouci parkuje autobus v blízkosti pevnosti, přesto není možné si v něm nechávat vlastní věci, protože se do něho žáci během dne nedostanou. Všechny věci si žáci nechají ve stanu v táboře. Po příchodu se žáci seznámí s prostředím tábora a časovým harmonogramem. Poté společně s domluvenou jednotkou odejdou do prostoru vymezeného ke cvičení.

Pro samotné cvičení dostanou žáci zapůjčené vojenské kabáty (viz. obrázek č. 14, přílohy, s. 70) od členů KVH. Každý člen KVH má táborovou ústroj, vojenský frak a vojenský kabát. Kabáty se používají především v chladném počasí. Žáci, kteří nemají požadovanou ústroj, kabátem tento nedostatek provizorně zakryjí. Kabát nenahradí plnohodnotný vojenský oděv, pro žáky na jejich prvním setkání však může přispět k daleko lepšímu pocitu sounáležitosti s celou okolo se pohybující armádou. A to může přispět k hlubší motivaci. Při cvičení budou žáci spolupracovat s jednotkou, projdou se zpravidla všechna důležitá cvičení ze školy vojáka. Žáci předvedou, co se naučili a spolu s členy KVH vše zopakují. Při cvičení bude řada vojáků tvořena promíchaně z členů KVH a žáků. Dle aktuálních možností budou pro umocnění opravdového dojmu žákům zapůjčeny repliky pušek, šavle, řemení, případně vojenské batohy. Během společného cvičení mají žáci možnost vidět správné provádění cviků, mají možnost se dotazovat na vše, co je zajímavé.

Po obědě následuje pochod jednotek přes centrum Olomouce. Žáci se ho zúčastní pouze jako doprovod. V případě malého počtu žáků v poměru k počtu reenactorů

a při zájmu žáků a jejich dobré přípravě je možné po domluvě s pořadatelem začlenit žáky do řad reenactorů a mohou absolvovat pochod pod vojenskými bubny společně s celou jednotkou.

Odpolední bitevní ukázku žáci shlédnou jen jako diváci. Budou mít možnost pozorovat prováděné cviky přímo v „akci“ a jistě se začnou orientovat v povelové technice. Po skončení ukázky si žáci mohou prohlédnout zbytek pevnosti, která je celou sobotu zdarma otevřená veřejnosti.

Návrat zpět do domova je cca v 18.30hod.

Obr. 8 Plakát s programem z roku 2016.
zdroj: www.gardeausterlitz.cz

Popis k obrázku: Přesný program a plakát k letošnímu ročníku nebyl v době uzávěrky hotový, přesto se dá očekávat časový harmonogram velice podobný.

6.3.5 Školní výlet - Austerlitz 2017

Datum 2. 12. 2017 – Slavkov u Brna

Austerlitz 2017 – neboli Zimní Slavkov je tradičně největší akcí v České republice. Pravidelně se bohatého programu účastní nejvíce účinkujících z celé Evropy. V roce 2017 je přizváno 1000 účastníků, 60 jezdců na koních a 15 děl (Projekt Austerlitz, [2017]). Této třídní akci předchází několik menších, či větších bitev v širokém okolí, vzpomínkové akce u pomníků padlých a tematické výstavy. Samotné vzpomínkové akce Bitvy tří císařů začínají v pátek na kopci Žuráň, odkud Napoleon velel bitvě, sobotní dopoledne je věnováno cvičení a přípravě na bitvu, odpoledne je bitevní ukáзка a v neděli hlavní program vrcholí vzpomínkovou akcí na Mohyle

míru. V průběhu víkendu probíhá program s napoleonskou tematikou ve většině přilehlých obcí.

Cílem žáků, bude shlédnout nácvik a jednotlivá cvičení v dopoledním bloku z bezprostřední blízkosti a po ukončení společného nácviku jednotek připravujících se na bitvu provedou ukázkou výcviku sami. Společně s členy KVH s kterými jsou v kontaktu od prvního setkání a z Vojensko-historického festivalu v Olomouci provádějí výcvik. Večer, po shlédnutí bitevní ukázkou je naplánovaný odjezd na domov mládeže. Žáci se nebudou účastnit samotné bitevní ukázkou, týden před plánovaným odjezdem přinesou potvrzení od rodičů se souhlasem s absolvováním školního výletu.

Organizace dne

- 7.00 budíček
- 7.30 snídaně
- 8.45 sraz účastníků před budovou
- 9.00 odjezd do Tvarožné (cestou v autobuse poučení o bezpečnosti)
- 10.00 – nástup u autobusu v Tvarožné – seznámení s podrobným programem
- 10.15 – 11.30 nácvik vojáků před bitvou - sledování
- 11.30 – 12.00 cvičení žáků
- 12.00 – 12.30 oběd
- 12.30 – 13.00 debata s vojáky, jarmark, prohlídka polního ležení a života v dobovém táboře ve Tvarožné
- 14.00 – 15.30 bitevní ukázkou
- 16.00 – odjezd zpět do Brna

Hlavním přínosem pro žáky bude účast na cvičení se skutečnými jednotkami. Zároveň také sledování jednotek při vlastním nácviku může přinést další impulzy a nasměrování žáků do následující výuky.

7 Diskuze

Potřeba a důvody proč uskutečňovat volnočasové aktivity pro mládež byly nastíněny. Nabídka aktivit pro mladé je poměrně široká, přesto však v nich nenachází uplatnění úplně každý. Každý má jiné zájmy, potřeby, schopnosti. Z toho důvodu je ale potřeba objevovat další možnosti jak mladé zaujmout a zapojit. Reenactment napoleoniky, jako volnočasové aktivita pro žáky SOŠ v předloženém zpracování je jen pouhý začátek samotné aktivity. Jde v ní především o to, představit žákům další možnost, jak mohou trávit svůj volný čas. V případě zájmu žáků o aktivitu je velmi jednoduché pokračovat přesně dle popisu rozpracovaného ve Škole vojáka, Škole pelotonu případně Školy batalionu.

Reenactmentu napoleonských válek se věnuji od roku 2004, od té doby naši jednotkou prošla celá řada zájemců. Většina z nich je ve věku 15 – 20 let. Na základě zkušeností se mi jeví jako ideální vytisknout každému zájemci o cvičení Školu vojáka, která obsahuje slovní popis i řadu obrázků správného provedení jednotlivých cviků

a manévrů. Po krátkém čase se všichni zájemci o tuto zájmovou činnost nespokojili „jen“ s občasným secvičováním na našich setkáních, ale pilně trénovali doma. Na společném setkání pak jde především o secvičení celé formace dohromady. V představené řadě pořadových cvičení nejde jen o zvládnutí správného provedení, ale jde zejména o správné a plynulé provedení celou skupinou. Rychlejší jedinci se musí přizpůsobit pomalejším, nejde zde o porovnávání silnější, rychlejší, lepší. Všichni žáci ve skupině je jedna jednotka a jediný správný výsledek je korektní a plynulé provedení všech žáků současně. Při tom nejde o vyřazení slabších a pomalejších ze skupiny. Všichni si brzy uvědomí fakt, že pro skupinu je důležitý každý její člen. Protože v tomto případě jednotku nikdy neutvoří 2 – 3 nejlepší žáci, ale skupina 5 – 10 žáků klidně rozdílných kvalit, kteří se navzájem přizpůsobí ve snaze o shodné provedení. Z toho důvodu není namístě rivalita mezi žáky, ale společná práce a vzájemná pomoc. Což v souhrnu s nabytými vědomostmi povede k rozvoji klíčových kompetencí a jak uvádí Vališová (2010, s. 235) díky vzájemné pomoci ve skupině, společným učením a nápomocí především kompetencí sociálních a personálních.

Způsoby trávení volného času žáků prostřednictvím různých volnočasových aktivit byly nastíněny v teoretické části. Navíc je můžeme vymezit na aktivity s náplní časově ohraničenou, například sportovní kroužky, kdy v každém setkání

proběhnou všechny jejich fáze (rozcvičení, příprava, trénink a finální utkání) a na aktivity následně se rozvíjející a postupně směřující k následným cílům. Reenactment patří do druhé skupiny. Prvním vyvrcholením bude až po čase společné setkání a cvičení s větším počtem skutečných reenactorů z řad KVH na oficiální akci, které se žáci zúčastní v rámci připraveného zájezdu. V dalším školním roce si žáci samotní mohou zřídit „rekrutační kancelář“ a podílet se na náboru nováčků z řad nových žáků ubytovaných v domově. Posléze se ze starších žáků přirozeně stanou díky nabytým zkušenostem instruktoři – velitelé a budou nové žáky učit. V praxi se nám opakovaně potvrdilo, že nové žáky, potencionální účastníky aktivity snáze zaujmou jejich spolužáci, než náborový lísteček na školní vývěsce.

Další rozvoj žáků i samotné aktivity vidím v možnosti ve výrobě drobných předmětů upotřebitelných v reenactmentu. V SOU tradičních řemesel, které žáci navštěvují, se nabízí možnost v rámci praktického vyučování vyrábět drobné doplňky pro potřeby reenactmentu. Žáci zde ve svých oborech vzdělávání často pracují s materiály, jako je dřevo a kov a například výroba imitace pušky, použitou při třetím setkání a důležitou pro případná další cvičení není pro výrobu složitá. Další možnosti výroby se dají jednoduše domluvit se členy KVH, kteří již mají zkušenosti s výrobou nedostupných, případně dostupných, ale díky zvolenému materiálu (plast, chrom) nepoužitelných pro historické ztvárnění reenactmentu. Případné vzorky k výrobě zapůjčí. Návrhy možných doplňků jsou uvedeny v příloze.

Rizikem aktivity se může stát malý až žádný počet přihlášených žáků. V případě malého počtu je možné s aktivitou začít a v případě potřeby vytvoření dojmu celé řady vedle sebe stojících vojáků je možné tuto řadu nahradit provazem. Provaz drží na každé straně jeden žák a linie provazu vytváří pomyslnou řadu vojáků. I tato varianta vychází z dobového předpisu. Viz.: Utvoření rámce batalionu pomocí provazů ve škole batalionu. Pokud se nepřihlásí žádný zájemce o aktivitu, je možné začít s výletem na bitevní ukázkou v rámci Vojenskohistorického festivalu v Olomouci a poté zkusit nábor opakovat.

8 Doporučení pro pedagogickou praxi

Navržená aktivita byla připravována pro Domov mládeže Eldo v Brně. Tento domov poskytuje ubytování žákům S O U tradičních řemesel. Tato škola vyučuje obory zaměřující se na tradiční řemeslné práce se dřevem i kovem. Věnuje se také oborům uměleckým a většina oborů vychází z historie. Obory starožitník, umělecký kovář, platněř nebo umělecký truhlář se částečně prolínají s potřebami i samotnou podstatou aktivity. Přesto však není podmínkou realizovat navrhovanou aktivitu pouze v tomto domově, aktivitu je možné realizovat i v jiných domovech mládeže. Pokud se podíváme po jiných brněnských domovech mládeže, například Domov mládeže SŠTE Brno, Klášterského 4 ubytovává žáky oboru Puškař (23-69H/01), kde je součástí obsahu vzdělávání přímo výroba historických ručních zbraní, práce s kovem i dřevem. Zcela jistě se pak žáci v praktickém vyučování setkají i s výrobky z kůže na různá pouzdra nebo řemení pro pušky. To vše se dá následně v aktivitě upotřebit. Pokud bude mít domov, případně škola samotná zájem, v případě rozšíření ŠVP pro příslušný obor je možné za úplatu vyrábět potřeby pro reenactment. Je možné vyrábět kovové objímky zbraní, řemení, přezky, spony, dřevěné nádobí aj. Spolupráce mezi KVH a školou by po vzájemné domluvě byla jistě oboustranně výhodná.

Otázkou dále zůstane, zda je nutné směřovat historizující aktivitu k žákům oborů vzdělávání, která tíhnou k historii, zbraním nebo tradičním technikám zpracování materiálů. I když u těchto oborů můžeme předpokládat zájem o tento směr, je možné aktivitu uzpůsobit a provozovat na kterémkoliv jiném domově mládeže. S ohledem na různorodé profese reenactorů napříč celým spektrem jednotek napoleoniky je tato aktivita otevřena všem zájemcům, bez ohledu na obor vzdělání.

9 Závěr

V bakalářské práci jsem se pokusil o vytvoření návrhu volnočasové aktivity, k tomu jsem se snažil v první části práce o uvedení do problematiky, vymezení důležitých pojmů a nasměrování na hlavní cíl celé práce. Tím cílem bylo vytvoření konkrétního návrhu volnočasové aktivity, která by měla probudit zájem mezi žáky ubytovanými v domově mládeže. Aktivity, která by žáky nejen zaujala a motivovala je k dalšímu osobnímu rozvoji a rozšiřování vlastních vědomostí, ale mohla jim pomoci i v odstartování vlastní profesní kariery, například prostřednictvím kontaktů, které mohou získat od profesionálů věnujícím se stejnému oboru jejich vzdělávání.

Uvedl jsem, že volnočasové aktivity jsou smysluplné a je potřeba je mladým lidem předkládat v široké škále, tak aby měli možnost si vybrat pro sebe tu nejvhodnější. Domovy mládeže mají povinnost nabízet volnočasové aktivity, jde ale o to, vzbudit v žácích zájem je navštěvovat. K tomu může pomoci jejich touha objevovat něco nového, nevyzkoušeného, to, s čím se doposud nesetkali. Každá aktivita může být vhodná pro různou skupinu dětí. Některé jsou vhodnější pro malé děti, jiné jsou pro ně nevhodné. Ty ale naopak mohou být s přibývajícím věkem navíc stimulující a žádané právě z důvodu dřívější nedostupnosti.

Ve své práci jsem se pokusil navrhnout právě takovou aktivitu žákům ubytovaných v domově mládeže, se kterou se pravděpodobně většina z nich doposud neměla možnost setkat. Aktivita se snaží oproti běžným sportovním, nebo manuálně dovednostním aktivitám, běžných pro domovy mládeže, zacílit na všechny žáky. Uplatnění zde naopak najdou zcela jistě i ti, kteří se nejsou schopni prosadit v běžných sportovních aktivitách. Díky malým, nebo většinou žádným zkušenostem s touto aktivitou jsou všichni žáci v počátku na stejné pozici. Smyslem je součinnost celé skupiny – jednotky, což odporuje podněcování k soutěživosti mezi jednotlivci, kdo provede úkon rychleji. Všichni se navzájem podřídí rychlosti celé skupiny, nejedná se o to kdo je rychlejší nebo lepší, ale o konzistentnost celku.

Vlastní zkušenosti z posledních let mi potvrzují zájem mladých chlapců ve věku 15-18 let. Za posledních 10 let se naše jednotka rozrostla o 100% členů, právě o žáky středních škol. Žáci, ubytovaní v Domově mládeže Eldo, pro které je tento návrh vyhotoven se nemusí účastnit aktivity pouze v domově. V případě většího zájmu žáka je možné se domluvit přímo s jednotkou a v době svého volna – se souhlasem zákonných zástupců, je možná účast na víkendové akci individuálně.

Představená aktivita nabízí skupině žáků nahlédnout nejen do vojenské historie, ale často i do historie regionu, navíc v části účastníků aktivita podle mých zkušeností může probudit zájem o výuku cizích jazyků, ve kterých je vedena povelová technika, případně je možné dohledat více podrobností. S tímto koníčkem je možné procestovat téměř celou Evropu, navštívit místa významných historických událostí začátku 19. Století a v neposlední řadě také poznat množství nových přátel.

Nyní už zbývá pouze žáky správně motivovat k prvnímu setkání.

10 Seznam použité literatury

- Austerlitz.org | Členské jednotky | Projekt Austerlitz | Webové stránky Projektu Austerlitz – historie 1792–1815, bitva u Slavkova 1805, rekonstrukce bitvy, napoleonská oživlá historie (Napoleonic re-enactment) [online]. Copyright © Projekt Austerlitz 1998 [cit. 23. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.austerlitz.org/cz/clenske-jednotky/>
- BENDL Stanislav a kol. *Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*, 2015, Praha: Grada, 2015, 312 s. ISBN 978-80-247-4248-9.
- BEZDĚK, Libor. Příspěvek domů dětí a mládeže a středisek volného času k rozvoji mladého člověka. In: *Cesty k uznávání: Sborník z Konference k uznávání neformálního vzdělávání*. Praha: Comunica, 2012, 61 s. ISBN 978-80-874-49-17-2.
- BOCAN, Miroslav. *Děti v ringu dnešního světa: hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012, 98 s. ISBN 978-80-87449-24-0.
- ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika – lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.
- ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010, 328 s. ISBN 978-80-247-2742-4.
- DOČEKALOVÁ, Markéta. *Tvůrčí psaní 2*. Praha: Grada, 2009, 210 s. ISBN 978-80-247-2091-3.
- ELDO, *Střední odborné učiliště tradičních řemesel a Vyšší odborná škola, spol. s r. o. Vnitřní řád*. Brno, 2010, 6 s.
- French Napoleonic Drill. In: *Youtube* [online]. [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BolYc8u5Pr8>. Kanál uživatele Hasiorex.
- HÁJEK, Bedřich. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha, 2004, Národní institut pro další vzdělávání, 120 s. ISBN 978-80-86784-06-9.
- HISTORIE NEZABIJE | Iniciativa spolků vojenské historie ČR pro zachování podmínek držení zbraní k provozování historických rekonstrukcí a sběratelství. HISTORIE NEZABIJE | Iniciativa spolků vojenské historie ČR pro zachování podmínek držení zbraní k provozování historických rekonstrukcí a sběratelství [online]. Dostupné z: <http://historienezabije.cz/>
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

- HOFBAUER, Břetislav. *Aktuální otázky výchovného zhodnocování volného času*. In: *Výchova a volný čas 2*. Brno: MSD, 2007. s. 27-37. ISBN 978-80-86633-97-8.
- JANIŠ, Kamil a Jitka Skopalová. *Volný čas seniorů*. 1. vydání. Praha: Grada, 2016, 156 s. ISBN 978-80-247-5535-9.
- KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014, 264 s. ISBN 978-80-247-4502-2.
- KRAUS, Blahoslav a kol. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- KŘÍŽEK, Felix. *Moderní hotelový management*. Praha: Grada, 2014, 224 s. ISBN 978-80-247-4835-1.
- MIOVSKÝ, Michal. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010, 253 s. ISBN 978-80-87258-47-7.
- MORKEŠ, František, 2010. *Proměny povinné školní docházky*. [online]. Praha: Gnossis [cit. 20. 03. 2017]. ISSN 0139-5718. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5492>
- NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005, 171 s. ISBN 80-247-0738-1.
- KNECHT, Milan. *Osobní rozhovor (2016-10-20)*.
- KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- OFTRING, Bärbel. *Objevujeme přírodu pro děti a rodiče*. Praha: Grada, 2014, 144 s. ISBN 978-80-247-5139-9.
- *O nás – Asociace domovů mládeže a internátů České republiky* [online]. Copyright © [cit. 10. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.domovy-mladeze.cz/upload/navrh_koncepce_DM_web.pdf.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, 145 s. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
- PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008, 208 s. ISBN 978-80-7367-353-6.
- PLEŠKOVÁ, Adela. *Metódy a formy trávenia voľného času v domove mládeže*. In: *Výchova a volný čas 2*. Brno: MSD, s. 91-94. ISBN 978-80-86633-97-8.

- Projekt Austerlitz v roce 2017 | Austerlitz.org | CZ. Projekt Austerlitz | Webové stránky Projektu Austerlitz – historie 1792–1815, bitva u Slavkova 1805, rekonstrukce bitvy, napoleonská oživlá historie (Napoleonic re-enactment) [online]. Copyright © Projekt Austerlitz 1998 [cit. 23. 05. 2017]. Dostupné z: <http://www.austerlitz.org/cz/projekt-austerlitz-v-roce-2017/>
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016. 70 s. [cit. 2017-05-20]. Dostupné z WWW: <http://rvp.cz/informace/wp-content/uploads/2009/09/RVP-8251H01.pdf>
- SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
- SAMEK, Jakub. *Reglement concernant l'exercice et les manoeuvres de l'infanterie: Du 1er. Août 1791*. 1. vydání. Praha: C. E. N. S, 2006, 330 s.
- SAMEK, Jakub. Středoevropská napoleonská společnost. In. Projekt Austerlitz [online]. Praha: Projekt Austerlitz, 2015 [cit. 2017-4-11]. Dostupné z: <http://www.austerlitz.org/cz/stredoevropska-napoleonska-spolecnost/>.
- STROUHAL, Martin. *Teorie výchovy: K vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 192. ISBN 978-80-247-4212-0.
- ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie VI*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014, 402 s. ISBN 978-80-246-2558-4.
- ŠEVČÍK, Vojtěch. *Ústní sdělení (2016-5-11)*.
- Umělecké obory. *Školyjh: Střední odborné učiliště, umělecké obory* [online]. ©2017 [cit. 2017-4-29]. Dostupné z: <http://www.skolyjh.cz/stredni-odborne-uciliste/obory/umelecke-obory/>.
- VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2010, 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.
- VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. dopl. vydání. Brno: Print - Typia, 2001, 175 s. ISBN 80-86384-00-4.
- VERDON, Jean. *Volný čas ve středověku*. 1. vyd.. Praha: Vyšehrad, 2003, 264 s. ISBN 80-7021-543-7.
- VYCHOVATEL [online]. Praha: Národní soustava povolání, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017 [cit. 2017-4-16]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=101271&kod_sm1=11.
- Zákon 108/2005 Sb. Vyhláška ze dne 22. února 2005 o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních část první, 1121 s.

Přílohy

A Návrh letáku k vyvěšení na nástěnku v domově mládeže

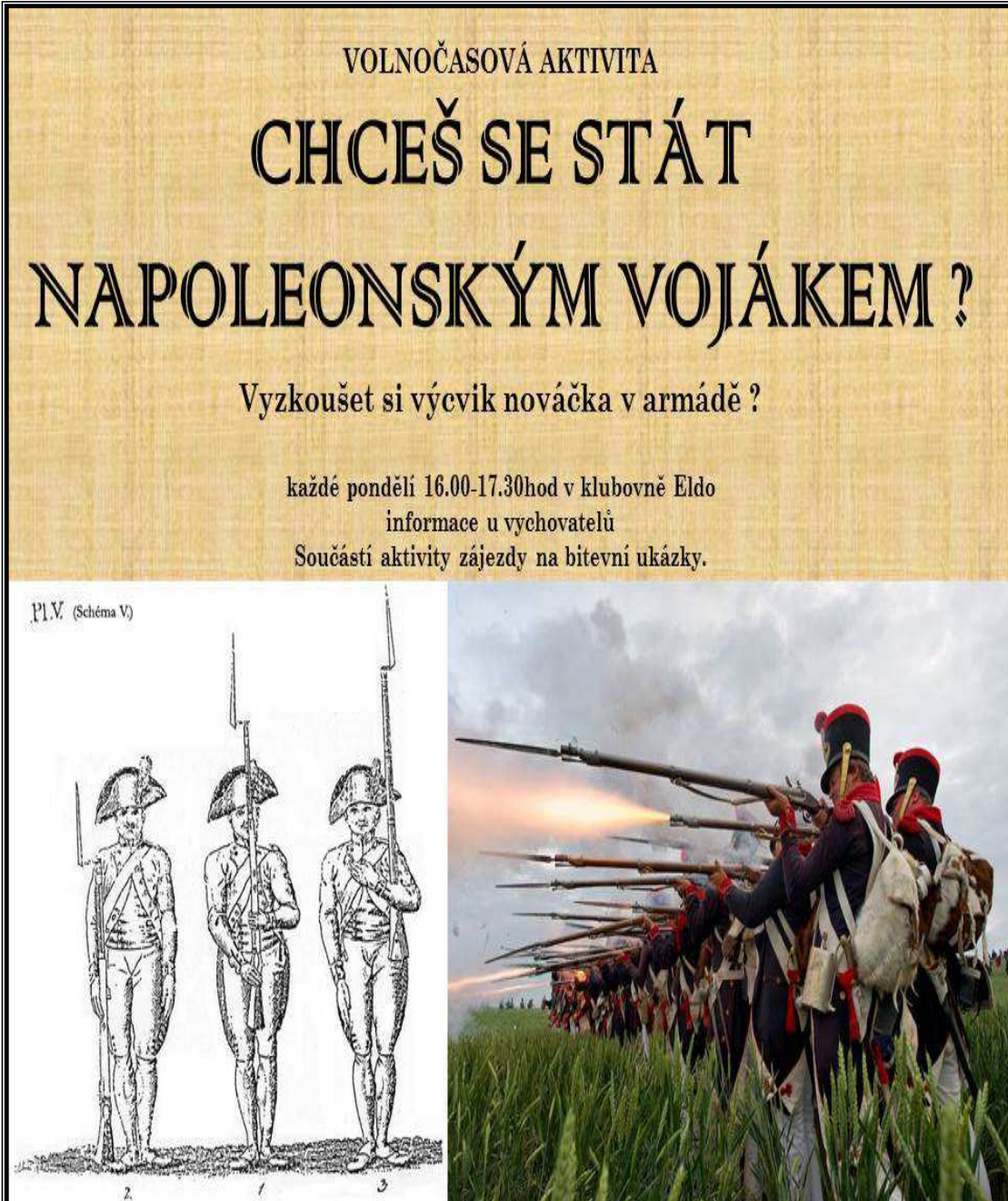
VOLNOČASOVÁ AKTIVITA

CHCEŠ SE STÁT NAPOLEONSKÝM VOJÁKEM ?

Vyzkoušet si výcvik nováčka v armádě ?

každé pondělí 16.00-17.30hod v klubovně Eldo
informace u vychovatelů
Součástí aktivity zájezdy na bitevní ukázky.

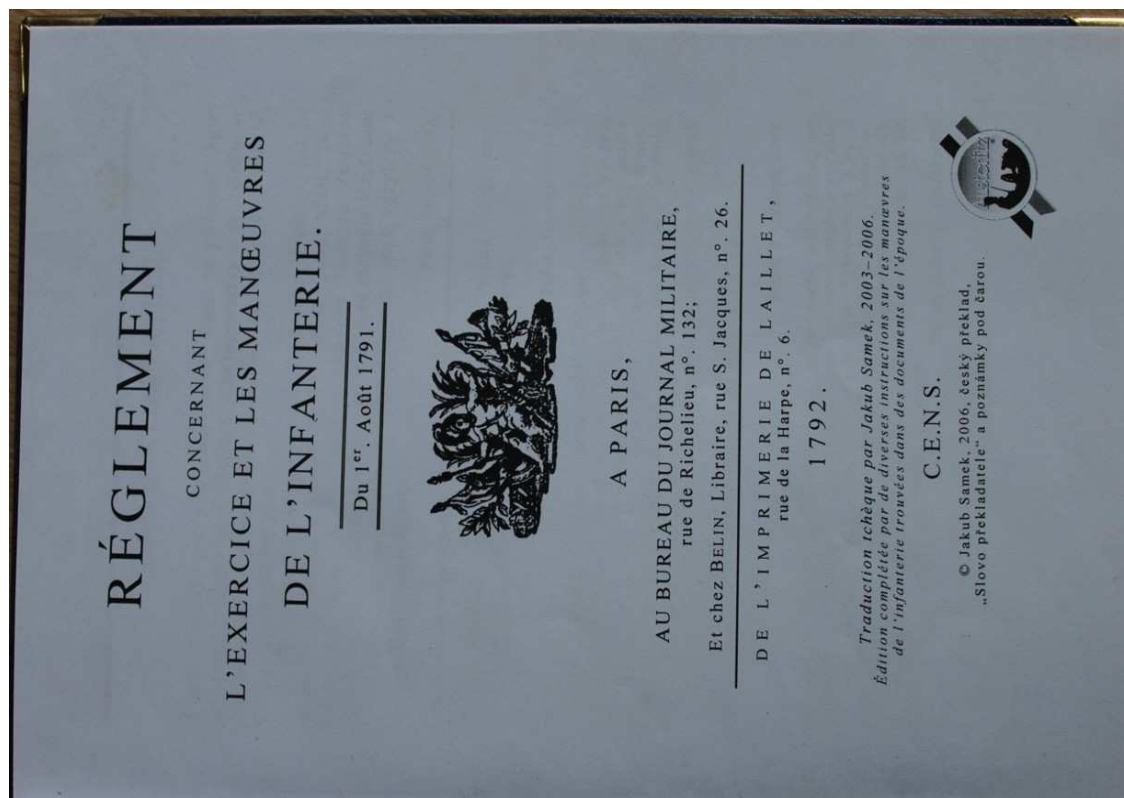
Pl.V. (Schéma V)

The flyer is titled 'VOLNOČASOVÁ AKTIVITA' (Free-time activity) and asks 'CHCEŠ SE STÁT NAPOLEONSKÝM VOJÁKEM ?' (Do you want to become a Napoleonic soldier?). It offers a chance to 'Vyzkoušet si výcvik nováčka v armádě ?' (Try the training of a recruit in the army?). The activity takes place every Monday from 16:00 to 17:30 in the Eldo clubroom, with information available from the teachers. It is part of a trip to battle reenactments. The bottom left shows a line drawing of three soldiers in Napoleonic uniform, labeled 'Pl.V. (Schéma V)' and numbered 2, 1, and 3. The bottom right shows a photograph of a reenactment of soldiers in a field, firing muskets.

Obr. 9 Návrh letáku k vyvěšení na nástěnku v domově mládeže.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

B Titulní list předpisu

Obr. 10 Titulní list českého překladu Předpisu týkajícího se výcviku a manévrů pěchoty z 1. srpna 1791 (originál: RÉGLEMENT CONCERNANT L'EXERCICE ET LES MANŒUVRES DE L'INFANTERIE).

zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Z důvodu obsáhlosti textu je vložen pouze titulní list. V případě zájmu o další, pokračující cvičení je celý text veřejně přístupný a pro potřebu stažení a vytištění požadovaných stránek je dostupný na:
<http://www.austerlitz.org/download/reglement1791.pdf>

C Kompletní sada předpisů

Obr. 11 Kompletní sada Škola vojáka/ pelotonu/ batalionu.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

D Leták jednotky KVH

	<p>18^E RÉGIMENT D'INFANTERIE DE LIGNE VOLTIGEURS</p> <p>Tímto názvem se honosila část armády císaře Napoleona Bonaparta. My, nadšenci do historie a "žijící historie", výletníci, dobrodruzi a přátelé stále zastupujeme tuto kompanii a snažíme se být hodni jejího jména. Snažíme se co nejvěrněji simulovat a ztvárňovat slávu i neštěstí napoleonské armády.</p> <p>Naším cílem je prožít a ukázat jak vojenské manévry a výcvik, který provádíme podle tehdejších předpisů a ve francouzském názvosloví, tak zakusit dobový život.</p> <p>S tímto koníčkem jsou spojeny mnohé útrapy, jako časová náročnost, nebo cena výstrojních a ústrojních součástek, které se naštěstí pořizují postupně, ale odměnou za námahu je přátelský kolektiv jednotky a dobrodružství nejen v České republice, ale i po zbytku Evropy a všude, kam Napoleon dorazil.</p> <p>Tento koníček zabírá mnoho času, více nováčkům. Rekonstrukce probíháji většinou přes víkendy, kde "voják" nejen odbojuje co musí, ale rovněž plní povinnosti mimo bitevní pole. Nejsme herci, kteří se pro představení převlečou. Naše uniformy nesou mnohé příběhy. Ať už historického pluku, jméno naší jednotky, nebo vzpomínky na zážitky.</p> <p>Pro bližší informace a zájem navštivte a pište na:</p> <p> 18e Régiment d'Infanterie de Ligne, Voltigeurs</p>	 <p>Napoleonské hry 2016 (zámeček Slávkov)</p>
	 <p>Prezentace jednotky na výročí zániku (Chropovské pobídky Kroměříže)</p>	
		

Obr. 12 Leták s kontaktem na jednotku věnující se francouzské pěchotě.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

E Obrázky výcviku

Obr. 13 Výcvik – lehké táborové odění. Bílé kalhoty, bílé tričko/košile.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Obr. 14 Výcvik - vojenské kabáty. Výcvik jednotky 18eme Sokolnice prosinec 2016.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Obr. 15 Výcvik se zbraní v uniformě. Zámek Chropyně 2016.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

F Obrázky dobového tábora

Obr. 16 Dobový tábor. Belgie, Waterloo 2015.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Obr. 17 Dobový tábor, v pozadí prostor pro výcvik a cvičící jednotky.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

G Beseda

Obr. 18 Beseda pro předškolní děti 2016.
zdroj: Wecker Michaela

H Obrázky návrhů pro výrobu

Obr. 19 Ukázka vzoru pro výrobu imitace pušky.
zdroj: www.rehak-lov.com

Přesný tvar imitace pušky zvolí učitel PV na základě strojního vybavení, zkušeností žáků a s přihlédnutím na ŠVP oboru truhlář. Pro účel volnočasové aktivity stačí hrubý tvar pušky rozměrů 40 x 100 x 1500mm. Materiál – dřevo.

Obr. 20 Závěs na lucernu do tábora.
zdroj: www.bonami.cz

Pro stojan na lucernu neexistoval přesný předpis. Tvar velice jednoduchý, zvolený tvar a přesné rozměry záleží na učiteli PV. Opracováno kovářím z černěného kovu, tradiční, historizující. Materiál kov. Další tvary držáku luceren je možné vidět na obrázku č. 16.

Obr. 21 Dobový klíč – šroubovák na pušku.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Rozměr 100 x 100mm, materiál černěný kov, opracováno kovářím. Dva konce zakončené ostřím šroubováku různých délek, jeden konec zakončený jehlou na čištění (propíchnutí) zátravky zbraně.

Obr. 22 Výroba čáka vzor 1807.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

Z důvodu pracnosti a časové náročnosti bude pro žáky vhodné začít nejdříve s výrobou jednoduchého třírohého klobouku. Vzor a rozměry lze dle domluvy získat od členských jednotek KVH, se kterými se žáci setkají v průběhu volnočasové aktivity. Pro ně mohou vyrábět na čáka drobné doplňky, například „šupiny“ podbradníku – viz obrázek 22.

I Seznam kontaktů na jednotky

Seznam kontaktů na všechny jednotky sdružené v C. E. N. S, je trvale a veřejně dostupný ze stránek www.Austerlitz.org. Tato práce je vytvořená ve spolupráci s jednotkou **18e Régiment d'infanterie de ligne - voltigeurs** – kontakt je součástí jejich propagačního materiálu na obrázku č. 12. Dále je možné probrat zájem o aktivitu, diskutovat, požádat o pomoc či radu na všech uvedených adresách, či v diskusních fórech.

- **18.e Régiment d'infanterie de ligne, voltigeurs**, caporal-fourrier Štípala - <https://www.facebook.com/18e-r%C3%A9giment-dinfanterie-de-ligne-voltigeurs-151420361567760/>
- **18.e Régiment d'infanterie de ligne, grenadiers**, capitaine Dvořák - <http://www.18eme.cz/>
<https://www.facebook.com/18eCZ/?fref=ts>
- **30.e Régiment d'infanterie de ligne**, sergent Krejčí - <http://www.5kolona.estranky.cz/>
- **57.e Régiment d'infanterie de ligne**, lieutenant Ragas - <http://www.5kolona.estranky.cz/>
<https://www.facebook.com/groups/405217196215313/?fref=ts>
- **8.e Régiment d'infanterie de ligne**, capitaine Maděra - <http://www.8emeregimentdeligne.cz/>
- **Napoleonika**, <http://napoleonika.cz>

J Souhlas rodičů

Souhlas rodičů s účastí žáka na školním výletě

Domov mládeže Eldo, Střední 552/59, Brno

Vážení rodiče, oznamujeme Vám, že Vaše dítě:	.....
se zúčastní školního výletu	
RČ:	v období: .....
Místo výletu:	.....
Místo a čas odjezdu:	.....
Místo a čas příjezdu:	.....
Způsob dopravy:	.....
Tematické zaměření výletu a program:	
	Vojensko – historický festival.
Dozor zajistí:	.....
Další informace: Svým podpisem rodič potvrzuje, že dítě je zdravé. Případné zdravotní komplikace a nutné léky konzultuje předem s vychovatelem.	
V Brně, dne:	Podpis učitele/vychovatele: .....
Odstrihněte a doručte prosím vychovateli nejpozději do:	

SOUHLASÍME	NESOUHLASÍME
s tím, aby se náš syn:	
..... zúčastnil plánovaného školního výletu. Bereme na vědomí, že součástí akce	
jsou individuální rozchody žáků. Dále bereme na vědomí informaci o žádoucím chování žáků, povinnosti dodržování školního řádu Domova mládeže Eldo a jsem připraven/a nést důsledky vyplývající z jejich případného porušení. Souhlasím, aby v případě potřeby byla mému synovi poskytnuta lékařská pomoc.	
Naše dítě bude vybaveno průkazem zdravotní pojišťovny nebo jeho kopií.	
Kontakt na zákonného zástupce (telefon-možno i více čísel):	
V Brně, dne:	Jméno a podpis zákonného zástupce: .....

Obr. 23 Souhlas rodičů neplnoletých účastníků školního výletu.
zdroj: Jelínek Pavel, autor práce

K Terminologie a výslovnost

Terminologie a výslovnost povelů

[v hranatých závorkách je psaná fonetická výslovnost]

VOJENSKÁ JEDNOTKA – skupina vojáků stojící v určitém postavení, vyrovnaní i volně

PELTON – větší vojenská jednotka skládající se ze dvou sekcí

SEKCE – část pelotonu, samostatná část vojenské jednotky, má svého velícího důstojníka i krajníka

VELÍCÍ DŮSTOJNÍK – velí celé podjednotce (sekcí), skupině vojáků

KRAJNÍK (francouzsky GUIDE), [gíd] – nezastupitelná funkce, voják stojící na křídle první řady, který řídí rychlost pochodu celé řady. Nikdo ho nesmí předejít ani zastat. Tempem chůze zajišťuje rovnoměrný rozestup od předchozí jednotky, za kterou pohodují. Prostřednictvím krajníka ovládá velící důstojník celou řadu vojáků, tedy celou podjednotku

DROIT [druat] – pravá

GAUCHE [goš] – levá

ALINEGMENT [aliňma] – vyrovnat

TÊTE A DROIT [tét-adruat] – vpravo hled'

TÊTE A GAUCHE [tét agoš] – vlevo hled'

FIXE [fix] – přímo hled'

EN ARRIÈRE [anarjér] – vzad, dozadu

REPOS [repo] – pohov